Alexis V. Drăculea

Între Venus şi Marte

Nuvele

Editat de
George Sandulescu şi Lidia Vianu

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Press Release

6 Ianuarie 2015
Epifania

Mihail C. Vlădescu

The Complete Works — Opere Complete

Edited by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

At the very beginning of the year 2015, *Contemporary Literature Press* is publishing *The Complete Works* of a writer who was born almost at the same time as T.S. Eliot and James Joyce. He wrote about 'restlessness', 'insatiable, ruthless observation', 'foreigners from all over the world', 'desire' and 'violence': these words come from Mihail C. Vlădescu himself. They reveal him as a Modernist in early 20th Century Romania. This is the reason why we are publishing one of his books in both English and Romanian.

Who exactly was Mihail C. Vlădescu? A 'Former MP' (as he signs two of his books) who graduated from Law School at the University of Bucharest, who fought as an officer in World War I, was a journalist, a Member of Parliament, a political and military commentator. A traveller above everything else. Theoretically, he resided in Bucharest, number 18 Pictor Romano street. He was born in 1886, and died very young, at only 45 years of age. The Vlădescu builiding, owned by his family, was just a few steps away from number 9 Plantelor Street, where the Romanian national poet Mihail Eminescu died three years later, in 1889...

The books we are now publishing fall into two categories: books of reality

Începem anul 2015 cu *Operele Complete* ale unui scriitor care s-a născut cam în acelaşi timp cu T.S. Eliot şi James Joyce. Un scriitor român care ne vorbeşte despre „neastâmpăr", „sete de observaţie nemiloasă şi crudă", „străini pripăşiţi de prin toate părţile", „dorinţe" şi „violenţă": l-am citat pe Mihail C. Vlădescu. Expresiile surprind esenţa operei lui moderniste. „Fluxul Conştiinţei" şi „monologul interior" au încolţit, aşadar, şi în România anilor 1920. Tocmai pentru acest motiv, unul dintre volumele pe care le publicăm acum apare bilingv, în limbile română şi engleză.

Cine era Mihail C. Vlădescu? În mod sigur un „Fost Deputat" (cum apare pe coperta câtorva dintre cărţile lui), absolvent de Drept la Universitatea din Bucureşti, ofiţer în primul război mondial, gazetar, membru în Parlament şi comentator politic. Dar mai presus de toate, mare iubitor de călătorii. Teoretic, domiciliat în Bucureşti, pe strada Pictor Romano numărul 18, s-a născut în anul 1886 şi a murit foarte tânăr, la numai 45 de ani. Blocul Vlădescu, unde locuia cu familia lui, era la doi paşi de strada Plantelor numărul 9, locul unde a murit Mihail Eminescu cu trei ani după naşterea lui Vlădescu, în anul 1889...

Cărţile pe care le publicăm acum se împart în două categorii: cărţile realităţii şi cărţile imaginate. Pe primele, scriitorul le

and books of the imagination. The writer signed the books in the first group with his real name. The books in the second category were written under the pseudonym Alexis V. Drăculea. The implications of this invented name are hinted at in the Editors' Introductions.

This writer is not present in any history of literature so far. The important libraries of the country know little about him. When you least expect it, you come across one more of his books in some obscure second-hand bookshop.

Mihail C. Vlădescu, however, was more than just a writer: he was also a political personality of his time. The proof of that statement can be found, among others, in his political discourses in the Romanian Parliament. They betray an irresistible intelligence, biting irony, breathtaking presence of mind, and a remarkable knowledge of international politics during World War I and after.

Contemporary Literature Press is now launching an invitation to its readers to join the game and investigate the case of a writer who travelled the world, fought in the war, made Modernism in his books, and who is still hiding under the enigmatic mantle of the pseudonym Alexis V. Drăculea!

Bucharest-Monaco, 2015

semnează cu numele lui adevărat. Celelalte au apărut sub pseudonimul Alexis V. Drăculea, ale cărui semnificații le veți afla citind introducerile la Operele Complete.

Nu figurează în Istoria Literaturii a lui George Călinescu. Marile biblioteci ale țării nu ştiu mare lucru despre el şi nici nu au toate cărțile lui. Atunci când te aştepți mai puțin, mai descoperi printr-o întâmplare încă un volum pe care îl vinde un anticar obscur.

Mihail C. Vlădescu a fost nu numai unul dintre scriitorii modernişti ai României: el a fost şi om politic. Dovedesc acest lucru discursurile lui în Parlamentul României, ca Deputat de Teleorman. Găsim în aceste discursuri o remarcabilă inteligență vie, o ironie muşcătoare, o prezență de spirit cuceritoare, şi o cunoaştere impecabilă a situației internaționale interbelice. O adevărată personalitate a anului 1922... Ca să-l parafrazăm pe cronicarul Miron Costin din veacul al XVII-lea, „Nasc şi la Alexandria oameni."

Contemporary Literature Press îşi invită cititorii să intre în jocul acesta şi să descopere cine a fost scriitorul care a bătut lumea, a făcut războiul, a scris aproape la aceeaşi masă cu marii modernişti, şi care încă se ascunde în mantia enigmatică a pseudonimului Alexis V. Drăculea!

George Sandulescu and Lidia Vianu

Alexis V. Drăculea

Între Venus şi Marte

Nuvele

Editat de
George Sandulescu și Lidia Vianu

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

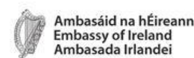
Contemporary Literature Press
http://editura.mttlc.ro

Contemporary Literature Press
Editura pentru studiul limbii engleze prin literatură

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
George Sandulescu

The online Publishing House of the University of Bucharest

ISBN 978-606-8592-85-5

Copertă şi ilustraţii
Lidia Vianu

Dactilografiere: Simona Husariu
Corectură: Violeta Baroană, Ira Beratlief
Postare: Simona Sămulescu
Publicitate: Violeta Baroană

Între Venus şi Marte. Nuvele de Alexis V. Drăculea (pseudonim al lui Mihail C. Vlădescu) a apărut prima dată în anul 1922 la Bucureşti, la Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu. Prezenta ediţie păstrează ortografia şi punctuaţia autorului.

Mihail C. Vlădescu se semnează **Miꟸail** în drama în 5 acte *Voica* (1912?). Trei volume de proză (*Jurnalul meu de răsboiu*, 1918; *În retragere*, 1918; *Între Venus si Marte*, 1922) şi o tragedie în 3 acte, *Ioana*, 1928 sunt semnate de el sub pseudonimul **Alexis V. Drăculea.** Primele lui două volume apăreau în timpul primului Război Mondial, restul abia după sfârşitul războiului.

Michail are rezonanţă Biblică şi în acelaşi timp trimite la Arhanghelul Mi(c)hail. **Alexis** reprezintă Alexandria, oraşul de baştină al întregii familii Noica, în care s-a născut Mihail C. Vlădescu. Iniţiala **V** reprezintă fără îndoială patronimul Vlădescu. Cât despre **Drăculea**, sensul nu este desluşit. Nepotul scriitorului, C. George Sandulescu, editor al Operelor lui complete, îşi aminteşte că mama lui, Elena Săndulescu, sora lui Mihail C. Vlădescu, vorbea despre *Drăculeşti*, moşia pe care o ţinuse în arendă Constantin Vlădescu, tatăl ei, primarul oraşului Alexandria: toate acestea se petrecuseră înainte de anul 1900, sub domnia regelui Carol I.

Imaginea de pe copertă: René Magritte, Cutia Pandorei.

Alexis V. Drăculea

Între Venus şi Marte

Nuvele

Editat de

George Sandulescu şi Lidia Vianu

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Alexis V. Drăculea
Între Venus şi Marte. Nuvele
1922

Cuprins

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

George Sandulescu

A New Noica of Long Ago
Un Noica proaspăt revenit din trecut
Mihail C. Vlădescu (1886-1931)

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Alexis V. Drăculea
Între Venus şi Marte. Nuvele
1922

Alexandrina Noica, épouse VLĂDESCU, and her family: 12 children—six boys and six girls—all born between 1885 and 1906. One every year: in 1889 two, even: one in January, another in December... The photo was most likely taken in 1906—when the last was born.
Alexandrina Noica, épouse VLĂDESCU, şi familia ei: 12 copii – şase băieţi şi şase fete – născuţi cu toţii între 1885 şi 1906. Câte unul pe an: iar în 1889 chiar doi în acelaşi an: unul în ianuarie, celălalt în decembrie... Fotografie făcută foarte probabil în 1906 – anul ultimului născut.

Contemporary Literature Press
http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

He's been on my book-shelf for more than half a century. I remember having to cut some of the pages of the new plays upon my very first reading...

De mai bine de jumătate de veac el se află ascuns undeva pe rafturile bibliotecii mele. Mi-aduc aminte că, atunci când l-am citit prima oară, a trebuit să tai chiar eu o parte din paginile pieselor şi ale textele lui cele mai recente.

O

A forgotten man. A fairly good Romanian writer never remembered by anybody. Except by his own brothers and sisters. And by myself.

Un om dat uitării. Un scriitor român destul de reuşit, pe care nimeni nu-l mai ține minte. Afară, doar, de frații şi surorile lui. Şi de mine.

O

One of the very rare literary personalities revived direct by the Net.

Una din puținele personalități pe care le readuce la viață în mod straniu ceva ce se numeşte INTERNET.

O

Is he worth it ? It's up to you all to judge... He may enrich Romanian literature. Or he may not.

One can never properly judge one's own!

For relatives usually lack the distancing required in order to relate in an objective manner.

Merită, oare? Cititorii vor hotărî... Poate va îmbogăți literatura română. Poate nu.

E atât de greu să-i judeci pe ai tăi!

Când vine vorba de familie, nu avem detaşarea necesară pentru a percepe obiectiv lucrurile.

O

What was he? He was many things: a devoted **Soldier** in the fight against the Nation's Enemy—something quite impossible to find in our days, where the

Ce anume a fost? A fost mai multe: **soldat** credincios luptei împotriva Duşmanului Națiunii—lucru greu de găsit astăzi, când Patria—*La Patrie*—a

Homeland—*La Patrie*—has etherised into near-total disappearance.

A passionate Member of Parliament—*un* ***député***—fighting the high and mighty—Nicolae Iorga, for instance—by the skin of his teeth, for the right cause—I'm sure. What exactly was that 'right cause', you may ask. I reply, 'I haven't the slightest idea'... But for an officer like him—barely back from battle—it is quite, quite inconceivable that he would have stood up so staunchly for the wrong thing.

He must have been far too deeply marked by the Great War.

A meticulous **commentator** of war events from so many angles: the personal and intimate angle of the war-diarist; the highly analytical angle of the consummate war scholar, in *Problemele Comandamentului*. And last, but not quite, from the purely fictional angle—from the highest viewpoint of all—the purely literary one, in his so very economically written dozen or so of short stories, entitled *În Retragere.*

What professions did he actually exert? For there is so much circumstantial evidence that he must most certainly have had more than one...

Having studied Law at the University

dispărut aproape cu totul.

Deputat aprins—*un député*—în luptă cu cei puternici şi de rang înalt—Nicolae Iorga, de pildă—încrâncenat, pentru o cauză dreaptă—sunt convins. Ce „cauză dreaptă” anume—vă întrebaţi. Sincer să fiu, nici eu nu ştiu... Dar, ofiţer fiind—abia întors din război—e foarte greu de crezut că ar fi luptat cu atâta îndârjire pentru o cauză nedemnă.

Trebuie că Marele Război l-a marcat profund. Poate prea profund.

Comentator meticulos al evenimentelor de război, din toate unghiurile: acela personal şi intim al jurnalului de război; unghiul ascuţit analitic al eruditului desăvârşit în ale războiului, în *Problemele Comandamentului*. Nu în ultimul rând, din persepctiva imaginaţiei—mai presus de toate celelalte—acesta fiind unghiul pur literar, în cele douăsprezece nuvele ale sale, scrise cu mare economie de efecte şi intitulate *În retragere.*

Care anume au fost profesiile lui? Fiindcă avem atâtea dovezi clare că precis a avut mai mult decât una...

Studiase Dreptul la Universitatea din Bucureşti înainte de primul război

of Bucharest before the First World War, he of course became '**un avocat**', that is, in English terms, both a solicitor and a barrister, wrapped all in one.

I must humbly confess that I do not know absolutely anything about his achievements from my own family. (He had died three years or so before I was born...)

But considering he had been prospering financially—with an elegant villa at Braşov and even a German governess to take care of it (she took care of me too for a whole summer when I was old enough to remember her face and her memorable statements!), he was spoken of with the kind of respect that money almost automatically generated around him.

And then, he wrote. For the newspapers, of course. So he was also a **journalist**. Which newspapers? And what about ?

I have absolutely no idea. For in my later years of adolescence and early youth I was so frantically busy hiding his intellect, his image, his very existence from the over-inquisitive Communist régime that had for half a century enveloped the whole country that no member of the family ever dared touch the subject, not even in the most private

mondial, şi prin urmare a devenit „avocat", pledant şi nu numai.

Mărturisesc cu părere de rău că nu cunosc direct de la membrii familiei mele nimic despre realizările lui. (A murit cu vreo trei ani înainte de a mă naşte eu...)

Având, însă, în vedere că îi mersese bine din punct de vedere financiar—avea o vilă elegantă la Braşov, de care îngrijea o guvernantă nemţoaică (tot ea a avut grijă şi de mine o vară întreagă atunci când am început să-i pot ţine minte chipul şi replicile, de-a dreptul memorabile), se vorbea despre el cu acel respect pe care i-l asigurau automat banii.

Pe deasupra, mai şi scria. La gazete, desigur. Deci a fost şi **gazetar**. La ce gazete? Despre ce anume?

N-am nici cea mai vagă idee. Mi-am petrecut adolescenţa şi tinereţea timpurie străduindu-mă să-i ascund inteligenţa, imaginea, existenţa, chiar, de iscoditorul regim comunist care a sugrumat toată ţara timp de o jumătate de veac în aşa măsură că nici un membru al familiei noastre n-a îndrăznit să atingă măcar subiectul, nici măcar în împrejurările cele mai intime. Cu câţiva ani înainte de 1950

circumstances. We had all learned ever so quickly in the late 1940's that mentioning the Past was not only perfectly useless, but could also become extremely dangerous. Especially for the younger generation.

So, **the blanket of total silence enveloped the personality of Mihail Vlădescu for the rest of the century**.

It was only his private life that was softly whispered around me. With awe. But it was all so very low key, and ever so fragmentary that I could, barely and with difficulty, piece two and two together for my own secret understanding.

To hide your own relatives in the remotest corners of your heart the whole and entire world seems to understand and be in full agreement with. When your own relatives happen to be evildoers, and downright criminals...

But for the very opposite reason, I never found any beginning of understanding anywhere—absolutely not anywhere. In the whole Western World, except the occasional embarrassed gesture of fairly superficial compassion, and the even more embarrassed shrug of the shoulders, accompanied by the even rarer statement—'I'm ever so glad that that never happened to us here... neither to me, nor to my family.'

învăţaserăm cu toţii de la o zi la alta că nu ne servea la nimic să vorbim despre trecut, ba din contră, acest lucru putea să ne facă foarte mult rău. Mai ales tinerei generaţii.

Prin urmare, **o tăcere absolută** a învăluit personalitatea lui Mihail Vlădescu din clipa când a murit.

Auzeam în jur, în şoaptă, doar lucruri legate de viaţa lui intimă. Aproape că nimeni nu îndrăznea. Totul era spus în mare taină, atât de fragmentar încât mi-a fost extrem de greu, aproape imposibil, să descifrez eu singur lucrurile, pentru mine măcar.

Oamenii înţeleg şi nu au absolut nimic împotrivă să-ţi ascunzi rudele de ceilalţi, în adâncul sufletului tău. Cu condiţia ca aceste rude să fi fost răufăcători de vreun fel, sau chiar criminali ...

Pentru motivul opus, n-am găsit pe nimeni în lume să mă înţeleagă—absolut pe nimeni. Nicăieri în apus. Am întâlnit doar gesturi de compasiune oarecum superficială, când oamenii dădeau din umeri şi, extrem de rar, adăugau—„Slavă Domnului că aici aşa ceva nu ni s-a întâmplat, nu nouă... nici mie, nici alor mei."

Lipsa de empatie—de înţelegere

The lack of empathy—genuine and complete empathy—***sautait aux yeux***!

The only form of compassion The Western World had developed for itself was Charity—the charity that Oscar Wilde was so very much against. Even long before he felt it on his own skin (he merely intuited that it would be there in the pipeline for him too in the months before his death).

The worst effect of Communism institutionalised for a solid half century in half Europe remains the irrecoverable **Silence**: the events, and feelings and opinions, that all those who lived them have taken to the grave with them.

So many of them people. So many of them events. So many of them emotions.

As the very last survivor of two large families numbering together more than two dozen, the number of questions I would like to ask the dead members of my mother's and my father's respective families about their past lives is more than infinite. More particularly so, when they include outstanding Philosophers, Academicians, and Parliamentarians.

And that is where Romanian history has **a Black Hole** extending over an interminable half century. How could the darkest Middle Ages be allowed to be

autentică şi profundă—*sautait aux yeux*!

Unica formă de compasiune la care a ajuns lumea apuseană e Caritatea—care îi displăcea atât de mult lui Oscar Wilde. Chiar înainte s-o simtă pe pielea lui (intuise doar că îl aştepta şi avea s-o simtă în lunile de dinaintea morţii).

Cea mai cumplită consecinţă a comunismului instituţionalizat vreme de jumătate de veac peste jumătate de Europă rămâne această **Tăcere** de nerecuperat: toate incidentele, trăirile şi convingerile îngropate odată cu cei cărora le-au aparţinut.

Atâtea personalităţi... Atâtea incidente... Atâtea emoţii... Căzute în ghearele uitării eterne!

Cum sunt cel din urmă supravieţuitor a două familii numeroase, care adunau laolaltă peste douăzeci de persoane, numărul de întrebări pe care aş dori să le pun celor ce au pierit deja din familiile mamei şi tatălui meu despre viaţa lor din trecut este nesfârşit de mare. Cu atât mai mult cu cât e vorba de Filozofi, Academicieni, Parlamentari de seamă.

Vorbim aici de o **gaură neagră**—*a Black Hole*—în istoria României, care se întinde peste o jumătate de secol ce parcă nu se mai termina. Cum a fost

'made possible' right in the midst of Twentieth Century civilization, and right in the heart of the 'most civilized' of all the Five Continents?

Though having been dead for more than a dozen years **before** the advent of Communism in Romania, the case of Mihail C. Vlădescu remains that of a victim in point. Constructing his biography is a near impossibility. Or an achievement at the level of a super-Doctoral Dissertation. Judging only by the amount of research involved.

For this particular Noica wrote at a time when Noica-the-Philosopher was a mere nine-year-old, and The-Venerable-Monk Noica—the philosopher's son—was about fifteen years away from being born.

Last but not least, there is the mighty literary connection: Cei Trei Crai de la Răsărit—all of them ***Crai de Curtea Veche***—were, in fact, four: as the group of three very close friends in the 1930's—NOICA + ELIADE + CIORAN—was over time completed by a fourth, namely by Eugen IONESCU. Or ***Ionesco***, for short. The Unique Ionescu. *Membre de l'**Académie Française**!*

Have there been, I presume to ask, any invisible, imperceptible, unforeseen links to be established with the very Spirit in

oare cu putinţă să i se îngăduie celui mai crunt Ev Mediu să „existe" chiar în miezul civilizaţiei secoului XX, drept în inima celui mai „civilizat" dintre toate cele cinci continente?

Cu toate că a încetat din viaţă cu mai bine de doisprezece ani **înainte** de instalarea comunismului în România, Mihail Vlădescu, cel care i-a căzut victimă, e un caz emblematic. E aproape cu neputinţă să-i reconstruim biografia. Numai o cercetare ce ar depăşi nivelul unei lucrări doctorale ar putea eventual afla. Efortul de cercetare care s-ar impune ar copleşi pe oricine.

Aceasta întrucât acest Noica despre care vorbim a scris într-o vreme când Noica-Filozoful abia dacă avea nouă ani, iar Venerabilul Călugăr Noica—fiul filozofului—n-avea să se nască decât cu vreo cincisprezece ani mai târziu.

Şi nu în ultimul rând, să ne gândim la o legătură literară extrem de puternică: Cei Trei Crai de la Răsărit—toţi trei ***Crai de Curtea Veche***—erau de fapt patru: grupul celor trei prieteni extrem de apropiaţi din anii 1930—NOICA + ELIADE + CIORAN—a ajuns să includă, peste ani, un al patrulea, pe Eugen IONESCU. Pe scurt, *Ionesco*. Inegalabilul Ionescu. *Membre de*

which this Vlădescu conceived and achieved the Writings assembled together in these ten volumes?

l'Académie Française!

Au avut ei oare afinităţi nevăzute cu spiritul în care Vlădescu şi-a realizat scrierile sale din cele zece volume alăturate?

[Text tradus din limba engleză de Lidia Vianu]

Alexandrina and Constantin Vlădescu's twelve children... on their own.
Copiii Familiei Alexandrina şi Constantin Vlădescu – cei doisprezece... fără părinţii lor !

POST SCRIPTUM. Mihail C. Vlădescu uneori prefera ortografia **Michail**, cum se poate confirma pe coperta uneia din cele cinci cărți pe care şi le-a publicat singur în deceniul care a urmat Primului Război Mondial. **Michail** sună atât de biblic, şi atât de aproape de Arhanghelul Michail! Scria des şi sub pseudonimul **Alexis V. Drăculea**. Unde **Alexis** reprezenta Alexandria, oraşul de baştină al întregii familii Noica; inițiala **V** reprezintă, fără îndoială, patronimul Vlădescu. Dar **Drăculea**? E greu... Îmi aduc aminte vag că mama vorbea despre *o moşie Drăculeşti* pe care tatăl ei Constantin Vlădescu, primar al oraşului Alexandria, o ținuse în arendă o bună bucată de vreme înainte de anul 1900, sub domnia regelui Carol I.

Alexis V. Drăculea
Între Venus şi Marte. Nuvele
1922

Operele lui
Mi(c)hail C. Vlădescu

[pseudonim] **Alexis V. Drăculea**

(1886-1931)

1906	G. I. Ana	*Florica*. Dramă în 5 acte	Bucureşti. Minerva. Institut de Arte Grafice şi Editură
1912?	Michail C. Vlădescu □	*Voica*. Dramă în 5 acte	Tipografia cooperativă „Poporul”
1913	Mihail C. Vlădescu	*Înțelegerea Cordială şi România*	Bucureşti. Noua Tipografie profesională Dimitrie C. Ionescu
1915	Mihail C. Vlădescu	*Jurnalul unui Războinic*	Bucureşti. Depozitul la Librăria Alcalay & Co. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1918	Alexis V. Drăculea	*Jurnalul meu de răsboiu*	Bucureşti. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1918	Alexis V. Drăculea	*În retragere*. Schițe şi nuvele din răsboiu	Bucureşti. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1920	Mihail C. Vlădescu. Deputat de Teleorman	*(Un alt) Noica contra Iorga*. Politica Economică şi Noua Democrație. Discurs rostit în şedința Camerei de la 28 decemvrie 1920	Bucureşti. Imprimeria Statului
1921	Mihail C. Vlădescu. Deputat de Teleorman	*Ruşii, nemții şi noi*. Rostit la răspunsul la adresă în Camera Deputaților în şedința de la 9 decemvrie 1921 relativ la	Bucureşti. Imprimeria Statului

Alexis V. Drăculea
Între Venus şi Marte. Nuvele
1922

		Politica Externă a D-lui Take Ionescu, Alianța cu Polonia	
1922	Alexis V. Drăculea	*Între Venus şi Marte.* Nuvele	Bucureşti. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1923	Mihail C. Vlădescu. Fost deputat	*Generalul Averescu. Sămănătorul de ofensive*	Bucureşti. Atelierele „Adeverul" S.A.
1925	Mihail C. Vlădescu. Fost deputat	*Problema Comandamentului. Două sisteme*	Bucureşti. Institutul de Arte Grafice „Lupta". N. Strolià
1928	Alexis V. Drăculea	*Ioana.* Tragedie în 3 acte	Bucureşti. Institutul de Arte Grafice „Îndreptarea"
2013	Alexis V. Drăculea	*In Retreat. În retragere.* Parallel Texts	Contemporary Literature Press

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS
http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Lidia Vianu

Un mister nedezlegat

Conform Catalogului Bibliotecii Academiei („Bibliografia Națională Retrospecivă”, http://www.biblacad.ro/bnr/brmautori.php?aut=v&page=640&limit=40), piesa *Florica* (1906) a fost scrisă de „Mihail C. Vlădescu”, cu toate că pe carte autorul semnează G. I. Ana.

Conform Catalogului Bibliotecii Centrale Universitare, piesa *Florica* a fost scrisă de G. I. Ana—autor care nu figurează cu nicio altă carte în vreunul din cataloage.

Biblioteca Academiei trece sub numele „Vlădescu, Mihail C. (1865-1944)” şi volumul „*Lacrimi adevărate. Nuvele.* [De] C. Mihail Vlădescu. Bucureşti, Minerva, Inst. de Arte grafice şi Editură, 1915. (19,5 x 10,5). 112 p. 30 bani. (Biblioteca Minervei, nr. 169)”.

Aflăm, însă, pe un site cu biografii literare corecte, că volumul *Lacrimi adevărate,* apărut în anul 1915, a fost volumul de debut al scriitorului George Mihail Vlădescu (1885-1952). Pe de altă parte, Crispedia nu menționează deloc pe Mihail C. Vlădescu, nici pe G. I. Ana, şi prin urmare nici nu atribuie piesa *Florica* (1906) vreunuia dintre ei (http://www.crispedia.ro/George_Mihail_Vladescu_-_biografia__viata__activitatea_si_opera_literara).

Rămâne să identificăm de unde vin datele naşterii şi morții acelui Mihail C. Vlădescu din Catalogul Bibliotecii Academiei: 1865-1944.

Ele apar pe site-ul intitulat „Compendium” ca aparținând unui „profesor de botanică şi om politic român”, cu numele de Mihail Vlădescu (http://www.compendium.ro/pers_detalii.php?id_pers=2264&prenume_pers=Mihail&nume_pers=VLADESCU).

Următoarele volume provin din biblioteca personală a lui C. George Sandulescu, nepotul lui Mihail C. Vlădescu **(1886-1931)**—fiul surorii scriitorului. Ele aparţin fără nicio îndoială celui de care ne ocupăm:

[1912]	Michail C. Vlădescu □	*Voica*. Dramă în 5 acte	Tipografia cooperativă „Poporul”
1913	Mihail C. Vlădescu	*Înţelegerea Cordială şi România*	Bucureşti. Noua Tipografie profesională Dimitrie C. Ionescu
1915	Mihail C. Vlădescu	*Jurnalul unui Războinic*	Bucureşti. Depozitul la Librăria Alcalay & Co. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1918	Alexis V. Drăculea	*Jurnalul meu de răsboiu*	Bucureşti. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1918	Alexis V. Drăculea	*În retragere*. Schiţe şi nuvele din răsboiu	Bucureşti. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1922	Alexis V. Drăculea	*Între Venus şi Marte*. Nuvele	Bucureşti. Tipografia profesională Dimitrie C. Ionescu
1923	Mihail C. Vlădescu. Fost deputat	*Generalul Averescu. Sămănătorul de ofensive*	Bucureşti. Atelierele „Adeverul” S.A.
1925	Mihail C. Vlădescu. Fost deputat	*Problema Comandamentului. Două sisteme*	Bucureşti. Institutul de Arte Grafice „Lupta”. N. Stroilă
1928	Alexis V. Drăculea	*Ioana*. Tragedie în 3 acte	Bucureşti. Institutul de Arte Grafice „Îndreptarea”

Data 1912 pentru piesa *Voica* nu apare trecută nicăieri în volumul publicat de autor. Ea este stabilită de Biblioteca Academiei. Este o dată plauzibilă, având în vedere că—aşa cum afirmă prefaţa autorului însuşi la *Voica*—este vorba de „prima” lui „încercare”, semnată Mi<u>c</u>hail C. Vlădescu. Cu 16 ani mai târziu, Vlădescu semnează o a doua încercare cu pseudonimul Alexis V. Drăculea: această a doua încercare este de

fapt o rescriere a primeia, probabil în speranța că „Se va găsi și pentru noi în România Mare o scenă care să ne dea adăpost”.

Prefața lui George Sandulescu la această ediție tentativă de Opere Complete de Mihail C. Vlădescu începe prin a spune că existența scriitorului este învăluită în mister. A murit la vârsta de 45 de ani. Curând după moartea lui, teama familiei de opresiunea regimului comunist l-a îngropat a doua oară. Născut la câțiva ani după ce Mihail C. Vlădescu dispăruse, George Sandulescu nu a avut niciodată informații clare despre acest unchi. Din cei 12 copii ai familiei Vlădescu, niciunul nu a rupt tăcerea.

Tot ceea ce ne poate spune George Sandulescu este că unchiul său scriitor a studiat Dreptul la Universitatea Bucureşti, a fost apoi soldat în primul război mondial, şi de asemenea a fost gazetar, deputat, comentator al politcii țării şi al strategiei militare. Era un om înstărit. Găsim şi în cărțile lui Vlădescu dovezi că aşa au stat lucrurile. Aceste cărți pe care le publicăm acum păstrează nemodificate ortografia şi punctuația autorului de la începutul secolului XX.

Mihail C. Vlădescu sub numele real şi încă două pseudonime. Întâi se semnează **Michail** (scris CH) C. Vlădescu în drama în 5 acte *Voica* (1912?). Trei volume de proză (*Jurnalul meu de răsboiu*, 1918; *În retragere*, 1918; *Între Venus si Marte*, 1922) şi tragedia în 3 acte *Ioana* (1928) sunt semnate de el sub pseudonimul **Alexis V. Drăculea**.

MiCHhail are rezonanță Biblică şi în acelaşi timp trimite la Arhanghelul Mi(c)hail. **Alexis** trimite la Alexandria, oraşul de origine al întregii familii Noica, familia mamei lui Mihail C. Vlădescu. **V** are fără îndoială legătură cu numele de familie Vlădescu. Cât despre **Drăculea**, sensul nu este desluşit. Nepotul scriitorului, C. George Sandulescu, editor al Operelor lui complete, îşi aminteşte că mama lui, Elena Săndulescu, sora lui Mihail C. Vlădescu, vorbea de Drăculeşti, moşia arendată de Constantin Vlădescu, tatăl ei, primarul oraşului Alexandria: toate acestea se petreceau înainte de anul 1900, sub domnia regelui Carol I.

Aflăm câte ceva din cărțile înseşi. De pildă, prefața la piesa *Voica* ne indică oarecum data publicării ei îninatea celorlalte, ea fiind o „primă încercare”. Pe de altă

parte anul 1912 ar putea fi corect, dacă mergem în direcția Bibliotecii Academiei şi includem între scrierile acestui Vlădescu şi piesa *Florica*, apărută în 1906 sub (probabil) pseudonimul G. I. Ana. Dar atunci *Voica* n-ar mai fi o „primă" încercare?

Am putea invoca două deducții în favoarea ideii că *Florica* a fost scrisă de aceeaşi mână ca *Voica* şi *Ioana*.

Prima deducție ține de textul propriu-zis.

Toate cele trei piese sunt fie „tragedie" (*Voica*), fie „dramă" (*Florica* şi *Ioana*). Subiectul lor este morala satului românesc, nunta țărănească, mirajul tânărului boier imoral şi nefericirea de tip „Ofelia", *toute proportion gardée*.

Personajele sunt şi ele aceleaşi: eroina principală, mirele ostil care descoperă idila ei cu boierul, tatăl ei, mătuşa ei — care a fost şi doica boierului tânăr, boierul însuşi şi servitorul lui. În *Voica* şi *Ioana*, până şi numele lor sunt identice.

Florica 1906 G. I. Ana	*Voica* ?1912 Mihail C. Vlădescu	*Ioana* 1928 Alexis V. Drăculea
„Alexandru Radu, **tatăl Floricăi** Dumitru, băiat din sat FLORICA Rada, **mătuşa Floricăi şi doica lui Alexandru** Maria, fata din sat Ahmet, păzitor".	„Teodor Pavel, **tatăl Voichii** Radu Un servitor VOICA Crisanta, **mătuşa Voichii şi doica lui Teodor"**	**„Teodor** **Pavel** **Radu** Trandafir IOANA **Crisanta".**

Diferă minimal deznodământul: după ce este părăsită de boier, Florica face ce poate ca să nu nască pruncul nelegitim; Voica se spânzură; Ioana înnebuneşte.

În rest evenimentele decurg aproape identic. Boierul o curtează pe tânăra țărăncuță, care se află în ajunul nunții. El cere ajutorul doicii lui — mătuşa fetei. În toate

trei piesele fata este orfană de mamă şi crescută de această mătuşă, sora mamei ei. Inevitabilul se produce. Când şi-a pierdut „curăţenia”, eroina renunţă la nuntă, iar boierul pleacă, la rugăminţile doicii. După scurtă vreme revine, dar tânăra ţărancă nu-l mai interesează. De aici decurge sfârşitul fetei şi al piesei.

Este de presupus că un subiect tratat atât de asemănător aparţine aceluiaşi autor. Motivul rescrierii ar putea fi, desigur, dorinţa autorului de a se conforma cerinţelor scenei, pentru ca piesa să ajungă să fie jucată.

Fie că autorul *Floricăi* este unul şi acelaşi cu autorul *Voicăi* şi *Ioanei*, fie că nu, la acest punct asemnările dintre cele trei piese nu stârnesc mari curiozităţi.

Ajungem acum la a doua deducţie, care—se va vedea—este mai mult o întrebare decât o concluzie.

În anul 1922—an important pentru literatura europeană, marcat de James Joyce şi T.S. Eliot—Mihail C. Vlădescu scrie *Între Venus şi Marte*, volum de nuvele, sub semnătura Alexis V. Drăculea. Nu este prima carte semnată cu acest pseudonim. Vlădescu semnase la fel alte două cărţi înainte. Este de notat faptul că acest pseudonim este folosit numai în cazul literaturii propriu-zise, al lumilor inventate. Volumele de texte reale, discursurile în Parlament, comentariile politice şi militare, cum ar fi *Înţelegerea Cordială şi România, Jurnalul unui Războinic, Generalul Averescu sămănătorul de ofensive, Problema Comandamentului*, sunt semnate simplu, cu numele adevărat, uneori urmat chiar de informaţia „Deputat de Teleorman”, ori „Fost deputat”. În ce priveşte piesa *Voica*, acolo autorul foloseşte doar un „c” în plus la numele Mi(c)hail.

Ce anume l-a făcut oare pe Vlădescu să-şi deschidă cartea de nuvele din anul 1922 cu o scrisoare datată „octombrie 1922” şi trimisă de la „Mănăstirea Snagov”? Nu ştim cine anume este autorul ei, pentru că cel care o scrie refuză s-o semneze, în semn de dezaprobare faţă de conţinutul cărţii—nu înainte de a ne fi oferit totuşi elementele esenţiale ale unei posibile identităţi. Deducem din rândurile lui, indirect, şi ceva din identitatea scriitorului însuşi.

Nemulţumitul cititor se adresează celui care a scris volumul în cauză:

„Drăculeo”!

El intră direct în subiect: „criza” literară a anilor 1920... E de la sine înțeles că epistola este şi ea imaginară şi că ea clarifică, fie şi prin ideea de opoziție, părerile autorului însuşi. Cititorul anonim are nostalgia tradiției de morală, omenie şi cuviință din literatura română. Alexis V. Drăculea sfidează această tradiție prin „neastâmpăr”, „sete de observație nemiloasă şi crudă”, „străini pripăşiți de prin toate părțile”, „dorințe” şi “violență”.

Contează mai puțin judecățile literare, ele aparținând în fond autorului însuşi. Fără doar şi poate că Vlădescu a simțit cutremurul din lumea literaturii occidentale din anul de grație 1922, anul Modernismului. Pe noi ne interesează însă, mai terestru şi mai puțin literar, poate, cine era de fapt acest Vlădescu? De unde pseudonimul lui, şi de ce oare *Florica* este semnată G. I Ana? Este oare şi *Florica* piesa lui?

Primele cuvinte ale scrisorii închipuite cu care începe *Între Venus si Marte* par să arate o cale: Mănăstirea Snagov. Urmează încă un indiciu: cearta dintre „Dănuleşti şi Drăculeşti”. Cititorul anonim se declară urmaş al Dănuleştilor.

Este vorba aici de cele două familii domnitoare rivale cândva în Valahia. Dănuleştii se trag din Dan I, fiul lui Radu I cu Doamna Ana. Există oare vreo legătură posibilă cu numele declarat al autorului piesei *Florica*, G. I. Ana?

Mănăstirea Snagov, pe de altă parte, este—legenda spune—mormântul lui Vlad Țepeş, denumit şi Drăculea, fiu al lui Vlad Dracul, aşadar din neamul Drăculeştilor.

Doar că în, cartea lui Vlădescu, urmaşul Dănuleştilor scrie tocmai din această Mănăstire Snagov, pentru a-l certa pe urmaşul Drăculeştilor, „fie el şi neautentic”...

Vlad şi Vlădescu? Moşia Drăculeşti... Hotărât lucru: atunci când istoria înghite soarta unui om, chiar dacă literatura ni-l arată de parcă ar fi încă în viață, nimic nu-l poate deconspira. Acest lucru este la fel de adevărat ca şi faptul că nici rafturile care gem de cărți despre *Finnegans Wake* de James Joyce nu ne pot spune nimic mai mult decât ceea ce autorul a vrut el însuşi să ne spună.

Pe lângă CH, Piesa *Voica* mai are sub numele autorului şi un semn: **□**.

În plus, încă din 1906, în *Florica*, găsim câteva rânduri enigmatice şi totuşi lămuritoare, ca un fel de Cuvânt înainte: *„...cartea de față n'o să vă placă!... Ea e o irupție*

sălbatică, *în literatura noastră contemporană. O origină umilă – cum am mai spus.* **La revendicări o să fim însă mulţi**. *Fericit sar! Strâng mâna. Îmbrăţişez pe toţi.*" Semnat: **„ANA".**

Întrebarea cu care am început rămâne: am înţelege oare altfel aceste cărţi dacă am şti mai clar cine a fost Mihail C. Vlădescu? Poate că ele nu sunt singurele lui scrieri? Se va găsi, nădăjduim, un cercetător care să încerce imposibilul. La aproape 585 de ani de la naşterea lui Vlad Tepeş, cunoscut occidentalilor sub numele de Dracula, şi la aproape 130 de ani de la naşterea lui Vlădescu-Drăculea ___

Cu atât mai mult cu cât Mihail C. Vlădescu a fost nu numai unul dintre scriitorii Modernişti ai României: el a fost şi om politic. Dovedesc acest lucru discursurile lui în Parlamentul României, ca Deputat de Teleorman. Găsim în aceste discursuri o remarcabilă inteligenţă vie, o ironie muşcătoare, o prezenţă de spirit cuceritoare, şi o cunoaştere impecabilă a situaţiei internaţionale interbelice. O adevărată personalitate a anului 1922... Ca să-l parafrazăm pe cronicarul Miron Costin din veacul al XVII-lea, „Nasc şi la Alexandria oameni."

Bucureşti, Miezul nopţii, 31 decembrie 2014

Alexis V. Drăculea

Între Venus şi Marte

Nuvele

Editat de
George Sandulescu şi Lidia Vianu

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Mânăstirea Snagov, Octombrie 1922.

Drăculeo,

Departe de a ne iubi, manuscrisul tău însă, care mi-a căzut în mână, îmi sugerează o serie de reflecții, pe care nu m'am putut opri, ca să ți le comunic.

Avem o literatură tihnită, potolită, care nu vreà să fie turburată din visul ce și-l țese cu blândețe și cu dragoste, pentru pământul în care s'a născut, pentru lucrurile ce le-a cunoscut și pentru oamenii în mijlocul cărora a văzut întâia oară lumina.

Scriitorul nostru descrie liniștit, cumpătat, ce vede, ce aude, sau ce brodează imaginația lui bogată și ușoară, fără să se lase mânat de patimă, fără să caute conflictul aspru sau aventura extraordinară.

Avem o literatură cuminte, așezată de oameni cum se cade, așà cum e sufletul poporului nostru duios în marea lui majoritate.

Istoria e de față. Românii n'au fost navigatori, n'au fost nici rasă de cuceritori. Și-au văzut de necazurile și de nevoile lor, de care au fost copleșiți în toate timpurile. Nici prin instinct și nici prin firea noastră, mai mult delicată decât robustă, n'am fost niște combativi svăpăiați, ci am avut toate însușirile unor oameni de treabă, blajini, care știu mai ales ce e omenia și cuviința.

De aceea literatura noastră mai veche sau mai nouă, nu poartă pecetea îndrăsnelii, a energiei, a isbucnirilor pasionate, aprige, fiindcă însuși fondul nostru sufletesc e alcătuit din blândețe, din răbdare și din resemnare.

Pentru ce vrei să te îndepărtezi dela această atmosferă, dela această școală, dela această tradiție?

Ce ai să te faci tu cu neastâmpărul tău, cu setea ta de observație nemiloasă și crudă, cu străinii tăi pripășiți de prin toate părțile, cu lumea ta frământată de atâtea dorinți și înclinată către violență?

Eu îți port de grije. Că nu vei fi pe placul tuturor, sunt sigur.

Vechea noastră ceartă s'a stins… Timpul a șters tot ce a fost între Dănulești și Drăculești. Pot să-ți vorbesc mai pe îndelete.

Dar ce gust ți-a venit să scrii? Să stăruești în literatură? Te-ai întrebat sau ai cedat numai impulsiunii temperamentului tău? Merită să faci un efort serios în această direcțiune? Iată o chestiune.

A scrie numai pentru câțiva aleși, cred că nu a fost în intenția ta și nu e nici un ideal pentru nimeni. Oricât de interesantă o fi o asemenea manifestare, trebue să recunoști că nu e complectă, dacă nu reușești să-ți asociezi și societatea în mijlocul căreia trăiești...

Căci ce ai luat dela viață, tot la viață trebue să se întoarcă... O imagine poetică a vieții e o părticică însăși a existenței. O societate care se recunoaște într'o pagină e un bun etern al ei.

Această lege elementară, crezi că nu e necesară creațiunii poetice? Orice ar spune orgoliul unora, un curent larg de simpatie, o legătură tainică, trebue să se stabilească între opera de artă și publicul căruia e destinată. Altfel o producțiune oricâte elemente prețioase ar conține, nu poate înflori. Ea nu-și va găsi niciodată forța, strălucirea și echilibrul când va ști că rămâne veșnic într'o stare de părăsire și de izolare morală. Sprijinul moral și sufletesc este tot așà de esențial creațiunii ca și geniul însuși al artistului.

La noi dintre toate artele, în literatură, publicul de azi are mai puțină încredere. Trebue să recunoaștem că e o criză... Nădăjduim că e trecătoare.

Nu e vorba de stabilit răspunderile acestei situațiuni. E mai interesant de găsit mijlocul eficace de a reacționà. Încercarea ta vine într'un moment neprielnic. In termeni vulgari să-mi fie permis să-ți spun: ai căzut rău!

Vechiul nostru spirit de dușmănie, care a sfâșiat familiile noastre de-a lungul secolelor, mă oprește de-a face vreo apreciere... Văd însă mari greutăți pe capul tău!

E momentul de pornit la acțiunea de cucerire a publicului, și orice încercare sinceră în această privință, dacă adevărul o inspiră, e bine venită...

Situațiunea aceasta e intolerabilă. După o viață așà de bogată în fapte, când atâtea evenimente în răsboi, au pus la încercare puterile neamului nostru, a sosit ceasul ca sufletul lui să se ridice sus, pe culmile senine ale adevăratei arte și ale idealului.

Dar pentru aceasta, manifestările literare trebue să aibă și ele amploarea unor evenimente nu a unor apariţiuni efemere, al căror ecou să se limiteze la anumite sfere închise ermetic.

Ele trebue să pue în mișcare straturi cât mai largi, să deștepte curente de simpatie cât

mai puternice, să se cufunde în aspirațiile întregei societăți, ca și acele fenomene ale naturii, a căror existență nu se desăvârşeşte decât numai în mijlocul spațiului sau al infinitului. Cu o condiție însă, ca emoția adâncă, sinceră, să ilumineze adâncurile ca și vârfurile creațiunii de o scânteiere puternică.

Umanitatea este un exemplar bun și complect. Viața ei este un șir neîntrerupt de emoțiuni. E firesc, ca și în artă — imaginea prescurtată a vieții, — ea să caute acelaș lucru: emoția.

Pe aceasta să i-o dăm în primul rând. Numai acea emoție însă, care se revarsă asupra sufletelor însetate de fiorii plăcerii supreme și cunoașterii adevărului etern...

Drăculeo, ce ar zice strămoșii mei, Dănulești, când m'ar vedeà pe mine, scoboritorul lor, scriindu-ți ție astfel, odrasla neamului îndrăcit, de pe urma căruia au suferit atât?

S'au schimbat vremurile dragul meu. Dăneștii stau de vorbă cu Drăculeștii. Societatea românească să nu se mai uite la literatura națională ca la un copil orfan.

Am remușcări... Umbra strămoșilor mei mă ceartă. N'am să iscălesc scrisoarea, pentru ca crima să li se pară mai mică. Căci e o crimă, să vezi pe un urmaș al Dănuleștilor, că scrie dela Snagov unui vlăstar al Drăculeștilor, fie el și neautentic.

Arhiducesa

Mă întorceam în țară — erà înainte de război — pentru vreo două săptămâni. La Geneva îmi lăsasem bagajele și prietena, într'o familie de ceasornicari bătrâni și onești. Ce recomandațiuni mi-a făcut fata și ce jurăminte nu m'a pus să-i repet, pe capul ei și al meu, că voiu fi cuminte și că nu voiu ridicà ochii la altă femeie, în tot timpul acestei absențe!

Luasem loc în „rapidul" Geneva-Viena, într'unul din acele expresuri luxoase, în care nu știi ce să admiri mai întâiu, gustul, confortul sau spiritul inventiv și practic al omului civilizat.

Cabina mea erà o cameră spațioasă, elegant mobilată, căreia nu-i lipsià absolut nimic, nici chiar portretele fine în culori. M'am așezat satisfăcut pe canapea, desfăcându-mi încet mănușa. Îmi aruncai împrejur o privire visătoare, ca un adevărat stăpân, instalat în mijlocul proprietăților sale.

La Lausanna sar în sus, să văd cine se urcă în vagonul meu, de oarece până aci erà gol. Eu eram într'un sacou gris, cu o caschetă mică de voiaj, pe care prietena mea o găseà de un „chic" irezistibil.

Aici trenul se oprește, ușa se deschide și mi se pare că asist la o ceremonie. Un grup important, într'o parte a peronului, compus din mai multe persoane în niște toalete care se remarcau prin fastul și opulența lor, fac cerc împrejurul unei tinere fete, simplu îmbrăcată, pe care însă la față n'o pot vedeà bine. Câteva jerbe de flori, knixuri, complimente în dreapta și în stânga, bărbați cu pălăriile în mână, o politeță exagerată, un surîs de rigoare la toți, o atmosferă de curte, pe care n'o găseam antipatică de loc și care din potrivă mă interesà mult.

Ușa dela vagon se deschide ușor. Omul de serviciu intră însoțit de un individ, cu o înfățișare atletică. Grav, cu favoriți, preocupat, îmi trage un salut adânc. Am înțeles că e un valet. Amândoui sunt grăbiți. O duzină de valise, „plaiduri", umbrele, sacuri de voiaj, într'o clipă sunt toate la locul lor. Rolul lor e terminat. Individul cu

favoriţi şi redingotă neagră, trecând pe lângă mine, îmi adresează acelaş salut adânc, care mă face să rîd de astădată, chiar în momentul când mă pregăteam să-i răspund.

Imediat iau loc în vagon câteva din persoanele de afară. Cea dintâiu care se suie pe scară, căreia toţi se grăbesc să-i deà toate atenţiunile, e tânăra din centrul grupului, a cărei figură, tot n'o pot distinge, din causa unui „canotier" enorm.

Ea ţine de lanţ un „Polizeihund" de toată frumuseţea. Urmează numaidecât o doamnă respectabilă, în vârstă, cu o ţinută demnă, mândră. Se vedeà că trebue să fie o femee din lumea mare. A urmat apoi un pastor catolic, simplu şi modest, care pe lângă predecesoarea lui, păreà aşà de ridicol. Ultima persoană care se urcă, e tot o doamnă, încă tânără, cu un aer şters, de care nu se ocupă nimeni.

În cele din urmă, uşa se închide şi pornim. Ce bine! Sunt foarte nerăbdător să ştiu ce e cu oamenii aceştia. Cine sunt? Au aerul că merg împreună. Nu mă mişc din fotoliul meu. Aştept ca enigma să se deslege singură. Imi aprind havana şi privesc afară la panorama încântătoare a lacului de Leman.

Aş vrea să mă joc cu câinele. Ce animal superb! Ies în culoar şi fără să vreau dau cu ochii de pastor. El stă în cabina de alături pe un scaun, iar în faţa lui erà tânăra, al cărei profil îl văd de astă dată foarte bine.

El citeà sau comentà o carte ce aveà în mână şi ea ascultà cu o încordare şi o seriozitate care contrastà ciudat cu trăsăturile ei, aşà de tinere şi de fine.

Mă aşez pe un tabouret în culoar. Peste câtva timp pastorul iese. In urma lui uşa se închide.

Cu havana în gură şi cu o revistă ilustrată în mână, îmi trece vremea.

Nu ştiu când a trecut o oră. Uşa dela cabină se deschide şi aud răsunând afară un glas simpatic:

— Tomy!

Ridic ochii. Erà ea, într'un alt costum. Ţineà de lanţ câinele pe care-l mângâià.

O privesc. Nu erà frumoasă. Erà rece ca o statue. În figura ei nu erà nici viaţă, nici mişcare. Fiinţa asta păreà cu voluptate să-ţi spue: n'am simţit niciodată nimic. Ochii ei erau mari… Păreau doui ochi mari de sticlă, ficşi şi impasibili, dinaintea cărora trebue să te înfiori ca şi înaintea unui sfinx. Şi totuşi pleoapele îi cădeau greoi... Genele mari i se închideau visător. Aveà un tic nervos în jurul gurii. Faţa sa albă ca de

marmoră, se iluminà subit, ca nuanțele imperceptibile de culori. Înfățișarea întreagă erà stranie. Aveà cevà pervers și cinic... Fără să vrei, privirea îți rămâneà atrasă către această ființă, așà de rară, de excentrică și de artificială... Simțeai în față un amestec de dominațiune, de egoism și de mister.

La început m'am simțit așà de intimidat, încât am voit să mă scol să plec. Stângăcia aceasta n'a rămas neobservată ochiului fin al ei.

Câinele a început să mă miroase. Pasiunea lui a devenit mare dintr'o dată față de mine. Forțând lanțul stăpânei, el se așează deadreptul la picioarele mele. Evident jenat, îmi cer scuze. Ea îmi răspunde chemându-și din nou animalul:

— Tomy!

Tomy habar n'are; se îndreaptă spre cabina mea. Intrăm amândoi după dânsul. Fără nici o formalitate, fără nici un cuvânt. Mi s'a părut așà de bizar. Tomy e îndărătnic, nu cedează.

Rîdem. Încăpățânarea lui ne apropie și începem conversația.

Mi se păruse așà de excentrică și de artificială, la început și acum aveam o impresie contrară.

Aş fi dorit să mă prezint, văd însă că regulele curtoasiei nu au trecere mare. Mă hotărăsc să fac și eu la fel.

Tocmai lăsasem revista pe masă. Văd că mi-o ia dinainte, fără să-mi spue un cuvânt, fără să-mi ceară voe... O răsfoește. Am tăcut. Ce erà să zic? Cel mai bun lucru ce-am să fac, mă gândesc, e tot să mă prezint. Trebue să descurc odată afacerea asta. E momentul cel mai potrivit. Îi fac o reverență adâncă, îmi dau un nume rus și vreau să întind mâna.

— Domnișoara Netty. O vieneză bogată — se grăbește să-mi răspundă cu un aer distrat.

Am crezut că rîde de mine. A pus revista pe masă, s'a uitat câtva timp pe fereastră, s'a întors apoi către mine, silabisind:

— Sunt o vieneză.

— Și eu sunt un rus, domnișoară.

Vorbeam nemțește aproximativ. Nu știam ce să cred, ce să spun. Eram iritat, aveam și dificultatea limbei.

Va să zică cu Tomy chestia e terminată. Nu se mai ocupă de el. La urmă, sînt ridicol! Atitudinea ei, are ceva jicnitor faţă de mine. E a unei fete lipsite de creştere. Probabil e din o familie de parveniţi, care a moştenit instinctele primei generaţii. Altfel nu-mi explic această ţinută necuviincioasă, acest aer dispreţuitor, pe care-l afectează în timpul când priveşte cele două trei tablouri din cabina mea.

— Domnule Rus, aveţi în istoria D-stră, o împărătească, care prin viaţa ce a dus-o, nu vă face cinste: Ecaterina a II.

— Da. şi D-stră aveţi pe Maria Theresa.

— Maria Theresa!

— Da, Maria Theresa.

— O nu vă dau voe... Ecaterina II a avut un amant... pe Orlof.

— Şi Maria Theresa mai mulţi, Domnişoară.

Deodată o văd că se schimbă la faţă şi cade fără să mai zică un cuvânt, pe canapea. Mă apropii, ea însă mă respinge cu energie:

— Maria Theresa e strămoaşa mea. Şi nu vă dau voie să vorbiţi aşà.

— Nu sunteţi o Vieneză bogată?..

— Sînt Arhiducesă de Austria.

— Fräulein Netty?..

— Sînt Maria Francisca-Clementina de Habsburg, mare ducesă de Toscana, domnule de Orlof.

Şi se scoală de astă dată rîzînd:

— Acesta e adevărul. Maria Theresa nu uitaţi, că a fost o sfîntă. Ea a fost o mamă virtuoasă, o soţie credincioasă şi o împărătească mare.

— Da Domnişoară Netty, îngânai eu din ce în ce mai încurcat.

— Alteţe Imperială, Alteţe Imperială — aud pe cine-va la uşă. Sînteţi aici?

Erà Doamna în vîrstă pe care am văzut-o luând loc în vagon, la plecarea trenului.

— Domnule de Orlof, să-ţi prezint pe Doamna cortesă de Claunitz-Wohnau, cea mai bună prietenă a mamei mele şi prima damă de onoare, însoţitoarea mea.

De sigur contesa nu s'a îndoit un moment, că în faţă nu are un vlăstar autentic, al celebrei familii de Orlof.

Eu n'am spus o vorbă. Din ce în ce vedeam că mijloacele îmi lipsesc, nu mai aveam replică și calmul omului de lume, îmi dispăruse cu totul.

Mă conving, din conversația lor, că în adevăr voiajez în cabină, cu o arhiducesă.

Ieșim pe culuar câte trei; D-na Claunitz-Wohnau se retrage aruncîndu-mi la plecare o privire rece.

Rămânem iar singuri. Curajul îmi reveni pe neașteptate.

— Domnișoară Netty, protestez împotriva situației falșe, în care m'ați pus față de Doamna Contesă.

— Domnule de Orlof... de ce vă plângeți?

— Atâta timp cât veți bine-voi a-mi da acest nume, eu nu vă voi numi de cât D-șoara Netty.

— Sînteți liber s'o faceți.

Mă înțelegeam cu arhiducesa de minune. Erà în definitiv o fată bună, fusesem bănuitor până atunci ca un țăran dela Dunăre.

Mă ia brusc de-o parte: Foarte serioasă îmi pune această întrebare:

— Orlof, ești catolic?

— Nu, ortodox.

— Ah! Păcat!

Ea rămâne un moment gânditoare.

— Mi-ai fi fost mult mai simpatic. Ne-am fi înțeles mult mai bine.

— Regret Altețe Imperială, că supușii Caterinei II au îmbrățișat această credință înapoiată, de acum câte-va veacuri…

— Ascultă Orlof, vino să te prezint prietenului meu, celui mai bun, abatelui Grieg. Lui nu-i pot spune de cât cine ești. El are să-ți deà binecuvântarea. El e așa de bun. Ai grije, ești un ortodox, ai să știi să respecți pe abatele Grieg, un om superior. Îmi promiți?

— Da Altețe.

— Iți mulțumesc scumpul meu.

M'a condus în cabina Pastorului, pe care l'am găsit citind. El ne-a luat și ne-a așezat, pe fiecare, cum am intrat, unul în dreapta și altul în stânga lui. Eu m'am retras, ceva mai la o parte, după cât-va timp, de oarece am observat că se ivise o mică discuție.

Ea păreà foarte umilită și foarte abătută. Deodată o văd că isbucnește în lacrămi și cade jos în genunchi în fața lui, repetând de mai multe ori în șoaptă, cuvântul, pe care l'am înțeles bine: greco-ortodox.

Am rămas foarte impresionat de acest lucru.

Erà o credincioasă, o catolică ferventă. Ea nu se puteà despărți niciun moment de confesorul ei. Tot ceea ce făceà, trebuià să-l puie în cunoștință mai înainte. Am înțeles că fusese vorba de mine tot timpul și că trebuie să se fi luat o deciziune importantă... Situațiunea mea erà pe cît de delicată, pe atât de ciudată. Între aceste două ființe, mă întrebam într'una, ce rol am, ce însemnam eu aici, ce voiau amândoi dela mine?

Obținusem binecuvântarea. Mi-a fost ușor să mă conving de asta până la urmă. Pastorul m'a sărutat pe frunte. La plecare a fost foarte bun cu mine.

Pe culuar n'am vorbit nimic. Erà de sigur, încă, sub impresia scenii la care asistasem.

— Altețe Imperială, păreți obosită...

— O da... Puțin. Dar sînt așà de mulțumită.

Luăm loc amândoi lângă Tomy, care dormea nesupărat, tot acolo unde-l lăsasem.

— Orlof, astă seară te rețiu la masa mea. Vom prânzi amândoi în cabină, alături...

— Altețe Imperială, cu ce-am meritat această onoare?

— Onoare? După asta umblăm noi oamenii? Ne trebue ceva mai bun, fericirea!...

— N'am îndrăsnit, să mă gândesc, Prințesă...

— Fiindcă nu ești mai deștept... Voim plăcerea. Totuși părerea, nu mi-o schimb despre D-ta... Ești un prost de prima calitate.

— Dacă doriți Altețe...

— Ești un spirit pe cât de slab, pe atât de îndolent și mediocru, ca toți orientalii. Asta nu mă supără de loc, ci din potrivă. Mă dispune și mai mult în favoarea D-tale.

— Sînteți prea bună.

Eram la capătul răbdării. Arhiducesa întrecuse măsura. Mă tratà ca pe un gură-cască oare-care, de care își râde ca să-i treacă vremea.

— Ce oră ai?

— 7 și 5, îi răspund, roșindu-mă tot la față. Altețe Imperială... Sînt așà de comic? — o întreb cu un aer din ce în ce mai nenorocit.

— O, nici n'am văzut până azi un personaj mai ridicol de cât D-ta.

Mi s'a părut că n'am înțeles bine. Am rugat-o să repete. Simțeam că într'adevăr mă prostisem de tot.

— Ce bine îmi trece timpul cu D-ta Orlof. Nu m'am așteptat la asta. Abuzez poate, dar recunoaște, că sunt sinceră.

Nu-i spun nimic. Aștept să văd până unde va merge.

— Ești abrutizat complect azi...

— Eu Altețe?

— Firește, Dumneata... Ai aerul că-te gândești totdeauna la ceva. Și totuși nu gândești nimic.

Aproape nu mai simțeam ofensa. Devenisem un valet, un curtezan supus, fără demnitate și fără amor propriu, care înghite toate epitetele și grațiozitățile unei stăpâne capricioase și crude. Greșala mea e că exagerasem deferența față de dânsa, printr'o atitudine corectă pe care îmi închipuiam că trebue s'o aprecieze. În realitate ea nu se interesà de asta de loc — îi erà absolut indiferent ce cred eu — și nu urmăreà de cât un scop, să se amuzeze cât mai mult și cât mai bine, pe socoteala mea.

La orele 7 și jumătate precis intră, spre norocul meu, camerista, pentru a primi ordine. Recunosc în ea dama modestă, care intrase cea din urmă în vagon.

— Amalia... îmi servești masa în cabina mea. Anunți pe Doamna Contesă, că sînt obosită și prefer să fiu singură.

— Da Altețe.

— Amalia, bagă de seamă, cu cine ai de-a face...

D-șoara Netty și D-l de Orlof.

— Da, frumos... înțeleg, Domnișoară.

— Luăm amândoi prânzul. Sînt în compania Domnului de Orlof...

— Da Altețe.

Amalia se retrage discret, înclinându-se până la pământ cu o religiozitate de sclavă.

Fix la orele 8 și un sfert sîntem la masă. Eu apar în smocking, ea într'o toaletă elegantă de seară.

— Sîntem niște nebuni — mă întâmpină într'o franțuzească ireproşabilă. Rămân surprins, ca și cum aş fi avut, în fața mea, o altă persoană.

— Netty Mahlzeit! — îi răspund, afectând o stăpânire de sine, pe care în realitate n'o aveam.

Începem să rîdem. Eu o tutuesc. Îmi iau niște aere de camarad, de vechiu prieten. Acest lucru îi place enorm.

În timpul mesei servește Robert, individul cu favoriți și cu redingota de azi. Acum e în frac și e tot așa de solemn și de grav, ca și în clipa când a pătruns în vagon, cu o grămadă de valize în brațe.

Maria Francisca Clementina erà în intimitate alta; ființa asta erà de nerecunoscut. Nu mai aveà nimic din morga acea nesuferită, care o afectà față de mine la început. Cu cât masa se apropià spre sfârșit, cu atât deveneà mai comunicativă.

Eram foarte atent. Începuse să-mi facă unele confidențe, să mă pue în curent cu chestiuni delicate. Le ascultam înmărmurit.

— Acum vreo 4 ani — îmi povesteà — în seara când am împlinit 19 ani, am fugit din Palatul nostru de la Sonnenhöhe, cu marchizul francez de Leroy-Anny. Erà nebun după mine. După 3 luni de şedere împreună, marchizul s'a sinucis, fără să mă aibă. Erà un băiat superb, înalt, cu mustața mică, blondă, cu ochii albaștri și visători... Prieten din copilărie, cu fratele meu, arhiducele Iosef, eu nu l'am iubit de loc… După aceia, au trecut doi ani. Am avut primul meu amant la Viena, un ofițer ungur, din gardă, baronul V. Legătura noastră a durat două săptămâni. El a dispărut, fără să știu prin ce împrejurare. Nu l-am regretat prea mult, fiindcă erà o brută, cu care nu aveam nimic comun. Apoi i-a urmat, un medic din Salzburg, un bărbat distins și rece — un ziarist din Lausanna, un tip care niciodată nu-și tăià unghiile, — în sfârșit un pictor foarte cunoscut din Viena...

— Toți aceștia se mai găsesc azi în viață?

— Probabil. Să-i văd nu i-aşi mai cunoaște. Toți m'au interesat aşà de puțin! Acum sînt logodnica unui principe, din casa de Bavaria. Din ordinul Majestății Sale Împăratului, unirea noastră oficială are loc Duminică...

În urma acestor mărturisiri, am crezut că pot să fiu mai îndrăsneț. Un trecut așà de aventuros, îmi dà dreptul să fiu intreprinzător.

— Scumpa mea Netty, ești foarte nefericită. Nu vrei să fii a mea?

— Niciodată! — fu răspunsul ei scurt și tăios ca o lamă de cuțit.

Incidentul acesta a trecut neobservat, nelăsând nici o urmă în spiritele noastre încălzite.

La orele 11 am trecut într'o cabină rezervată.

Ea s'a trântit pe o canapea, cu fața în jos, scuzându-se că are nevoie de câte-va momente de reculegere și de liniște. După o oră s'a ridicat și m'a luat de mână:

— Orlof, îți mulțumesc că ai stat atâta lângă mine. Devotamentul tău, e mișcător... Am să-ți dau acum o misiune ingrată. Vino să mă desbraci.

— Da Altețe...

Tremurând lângă ea ca un adolescent, o însoțesc.

Am crezut că e o farsă, că e o glumă. Dar m'am convins că e o realitate.

Am început operația, în care se poate distinge numai o cameristă, cu o îndemânare ce nu mi-o bănuiam. Erà de-o impudicitate revoltătoare, strigătoare la cer… Numai Paulina de Borghese a putut s'o întreacă când a pozat înaintea marelui Canova goală.

— Altețe, nu sunt Eunuc — îi spun cu un suspin înăbușit.

Nici un răspuns. O rog din nou. Nu mă aude.

Desfac butonii, nasturii, care cedează unul după altul... Nici un cuvânt. Nici un gest...

Ridic ochii să văd atunci de ce nu-mi vorbește. În expresia calmă a figurii, în surâsul ei pervers, am înțeles că nu eram de cât un rob, un sclav, în fața căruià puteà să-și permită totul și mie nu-mi erà îngăduit nimic: nici o dorință, nici o pasiune care puteà răscoli sufletul unui om!

Sarcina mea erà mai mult dulce decât ingrată... În zadar murmuram: eram fericit! I-am trecut cămașa de noapte peste corpul ei alb, divin. Mi-am adus aminte de vechiul obicei când toaleta Reginelor Franței erà la Curte o solemnitate. Damele, de onoare vedeau dimineață în acelaș costum pe stăpânele lor.

— Pentru numele lui Dumnezeu. E prea mult Altețe. Ce vreți să faceți cu mine?

Și-o apuc de mâini, ameţit, copleşit de emoţie.

— Orlof, eşti un nobil sau un om de rând?

Și scoate un stilet; mi-l arată, nu mă ameninţă. Credeam că vrea să se joace cu el... Încerc să i-l iau din mână. Ea mă loveşte cu putere. Mă aleg cu o tăetură profundă la mână. Sângele curge roşind aşternutul. Eu îi cer scuze, fără să mă plâng câtuşi de puţin...

Maria Francisca Clementina cinică şi cu un sânge rece extraordinar, păreà radioasă de această ispravă.

Ea priveşte curioasă rana mea, faţa mea crispată de durere, fără să încerce să mă ajute sau să-şi arate vreun regret.

O văd că intră în aşternutul ei, nepăsătoare, ca şi cum nu mi-a făcut nici un rău. Apoi mă fixează lung, cu un aer trist, obosit; mă trage lângă dânsa, doritoare, să-mi spue ceva.

— Orlof, nu poţi să fii amantul meu. Trebue să înţelegi lucrul ăsta. Nu e posibil! Eşti ortodox, sunt catolică... Zadarnic orice stăruinţă. Nu foloseşte la nimic. Credinţa mea evangelică se opune. Ea e mai tare decât orişice. Prin ea trăesc şi ea singură mă face azi fericită. Prefer să mor, decât să consimt, m'ai înţeles?

Ea îşi deschide pieptul şi mi-l arată:

— Loveşte-mă, dacă ai putere. Voi muri ca o bună catolică.

— Alteţe...

— Nu. E zadarnic. Abatele Grieg mi-a permis. Eu însă refuz! Nu voiu cedà niciodată. Un greco-ortodox amantul meu! O, e îngrozitor! Nu vreau să mă gândesc. Nu-mi cere acest lucru. Nu-l pot face! Orlof, te rog pentru ultima oară: Respectă-mi credinţa strămoşilor mei. E tot ceeace-ţi cere un suflet de catolică, care vrea să nu cadă... care vrea să-şi facă datoria până la capăt.

Ea îşi acoperă faţa cu mâinele şi isbucneşte într'un plâns atroce, convulsiv.

Sufereà. Se vedeà de colo. Fiinţa asta care m'a torturat şi m'a umilit până atunci, îi venise şi ei acum rândul.... Eram mulţumit. M'am retras fără să zic o vorbă, după ce i-am făcut ca de obiceiu un salut adânc. A doua zi a trimis pe Amalia să se intereseze de starea mea. Cu această ocazie mi-a remis din partea Arhiducesei o fotografie şi un autograf de câteva rânduri binevoitoare. I-am mulţumit cu recunoştinţă.

Credeam că lucrurile se vor opri aici. Eram chiar satisfăcut că acest episod de voiaj s'a mărginit la atât. Mai aveam două staţii până la Viena şi respiram în sfârşit liber şi liniştit.

Mă sforţam să uit, să depărtez din mintea mea gândurile care îmi reveneau continuu, la această întâmplare aşà de extraordinară. Când deodată apare în compartiment, un bărbat elegant, cu o barbă mică blondă, care mă roagă să-l însoţesc. El se presintă, îşi declină calitatea, presentându-mi cartea de vizită. Detectiv în serviciul Curţei Imperiale şi Regale!

În acelaş timp îmi comunică că trenul se opreşte două minute şi să-l urmez imediat.

La prima staţie ne dăm jos amândoi.

Devin palid... Vreau să întreb, pentru ce această măsură. Mă întrerupe, îşi cere scuze, că nu poate să-mi deà deocamdată nici o explicaţie.

Un funcţionar văd că-mi aduce bagajele. Mă uit lung la trenul care pleacă şi îmi şterg pe furiş o lacrimă... Ce făcusem? Ce m'aşteaptă aici? O fi vreo eroare? Vreu să întreb din nou... Detectivul însă, cu un surîs compătimitor mă opreşte. El îmi spune aproape în şoaptă că misiunea lui e terminată.

Sunt condus la o vilă în apropiere, care are pe poartă în litere gotice, într'o aripă, inscripţia: *Mon Refuge.* În momentul când să ne despărţim, cu surîsul lui enigmatic îmi adaogă:

— Inutil: Nu încercaţi să fugiţi. Toate măsurile sunt luate. Peste 2-3 zile veţi aveà rezultatul. Aşteptaţi-l aici.

Eram condamnat la moarte? Pentru numele lui Dumnezeu. Ce făcusem? Care mi-erà vina?

Mi-am adus aminte de Baronul V., fostul amant al Arhiducesei, despre care spuneà, că nu ştie cum a dispărut. Mi-am adus aminte de ceilalţi prieteni ai ei. Toţi trebue să fi fost suprimaţi, din ordinul familiei de Habsburg, acest neam de medievali, asupra căruia apasă o fatalitate istorică, numai pentru crimele lor. Aceiaşi soartă o voiu aveà şi eu.

Vila erà frumoasă. Aşezată într'o poziţie încântătoare, erà înconjurată de un parc splendid de brazi şi de jugastrii.

Detectivul m'a dat în primirea intendentului proprietăței și a unui agent special, după ce avuseseră cu toții o convorbire, la care bine înțeles n'am fost admis și eu.

Trei zile și trei nopți am stat astfel. Și rezultatul pe care mi-l anunțase polițistul, nu mai veneà. Înebunisem. Am încercat în vreo două rînduri să fug, să mă strecor afară din parc. Nu erà chip să reușesc, eram păzit prea de aproape. Sâmbătă în spre seară, un automobil se oprește pe neașteptate în fața porții de fier. Eram într'unul din saloanele, care mi se pusese la dispoziție trântit pe o canapea. Între blănuri și covoare scumpe de Persia, visam când moartea, când eliberarea.

Mă reped la fereastră să văd ce e. Erà prima oară când se întâmplà cevà, în singurătatea și în monotonia acestui exil. Aveam o presimțire, care mi se întărea tot mai mult, că voiu fi asasinat. Ascult sgomotul mașinei.

— Nu. E „rezultatul!" — îmi spun eu cevà mai liniștit.

Nu văd însă nimic. Automobilul intră în parc și dispare după o alee dosnică. Mă retrag dela fereastră amărît că nu pot aflà încă nimic. În timpul când îndoiala și nesiguranța mă chinuiau mai cumplit, cineva a bătut la ușe.

Probabil, sunt detectivii.

Ușa se deschide încet, la perete... Erà Arhiducesa. Am o tresărire puternică. Mă clatin. Simt că mi-e rău.

— Bonjour Orlof!

Nu răspund nimic. O privesc cu groază.

— Te rog iartă-mă. Nu mă mai recunoști?

Mă apucă de mâini.

— Eu am dat ordinul să te închidă aici. Îmi pare rău că ai suferit atât, scumpul meu prieten.

Mă apăr. Ea mă sărută pe frunte. Sărutarea ei mă apasă, mă revoltă. Ce vrea dela mine?

— Orlof, te iubesc!

— Ești catolică.

— Orlof te doresc azi cu patimă.

— Te urăsc! — îi strig... Te urăsc, înțelegi?

Lasă-mă să plec. Vreau să plec de aici.

— Încă nu, Orlof. Încă nu. Te ador.

Am simțit atunci atâta necaz și atâta mânie în mine, încât m'am năpustit asupra ei, s'o strivesc. Am luat-o și am isbit-o așà de tare de zid, încât am crezut că s'a sfârșit....

Mi-aduc aminte, când am văzut-o pe jos, mi se păreà că abia mai respirà. Împreunându-și mâinile se rugà de mine:

— Orlof ucide-mă. E mai bine… Trebue. Nu e nici un păcat. Ucide-mă!

Am căzut pe canapea înspăimântat de ce făcusem. O priveam și mă minunam singur că mai trăește. După câtva timp a venit și s'a așezat lângă mine, ca și cum pentru actul de incalificabilă brutalitate, ce l'am comis față de dânsa, îmi datorà recunoștință. Mă mângâià, mă sărutà și mă strângeà la pieptul ei delicat și mic. Mă rugà într'una s'o desmierd.

Am desmerdat-o și eu o noapte întreagă la Vila Mon Refuge.

A doua zi am plecat cu automobilul la Viena. Am condus Arhiducesa la Belvedere, eu m'am scoborît la Pratter. Apoi grăbit, ca să-mi continuu voiajul, am luat trenul spre țară, în timp ce Maria Francisca Clementina își oficià cu mare fast, la Hofburg, căsătoria cu Principele Anton Arnold Siegfried de Bavaria.

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

2257 Schloss Habsburg - Stammschloss des Oesterreich. Kaiserhauses

Conrad

Pe coama dealului dela Vătraru, lângă șoseaua care duce la București, erà poposit parcul de trăsuri al unui regiment de infanterie.

Oamenii zgribuliți de frig, încovoiați, își suflau în degete ca să se încălzească sau se vârau unul într'altul lângă focul de vreascuri ce ardeà în șanțul șoselii.

Din când în când oamenii aceștia râdeau și în timp ce din depărtare se auzeà sgomotul tunurilor și al luptei, ei își continuau nesupărați, cu toată asprimea vremii, conversația și glumele lor, ca și cum partida sângeroasă pe viață și pe moarte, care se jucà la câțiva kilometri de acolo, nu-i interesà pe ei.

Aveau o distracție, una din acele distracții pe care o au oamenii numai la vânătoare sau în război.

Prinseseră un animal mic, de astădată un soldat inamic, un băiat de vreo 18 ani. Dintr'o patrulă care înaintase prea mult în liniile noastre, el erà singurul supraviețuitor. Ceilalți căzuseră toți vitejește, nevoind să se predeà.

Prizonierul — un copil — erà așà de vesel că scăpase cu viață, încât nu știà ce să mai facă de bucurie, ca să mulțumească pe adversarii lui care-l cruțaseră. El săreà în sus, râdeà cu acea teamă pe care o au copiii față de cei mari, le făceà complimente și în nevinovăția lui le sărutà câte odată mâinile.

Toată ziua de eri și de azi muncise din greu și pentru toți. Toți îi dădeau ordine. Și el alergà în toate părțile neobosit, încântat că poate să-i servească pe binefăcătorii lui. Împingeà la trăsuri, cărà lemnele, făceà orice corvoadă, numai ca să intre fiecăruia în voe și să-și arate recunoștința că nu-l omorîseră.

Acum isprăvise treaba și soldații îl aduseseră în mijlocul lor, ca să le mai treacă vremea cu el. „Țoapele” noastre îl priveau cu acea curiozitate și șiretenie prefăcută a oamenilor dela țară.

— Mă Neamțule, cum te cheamă? — întreabă unul.

Prizonierul surâdeà, cu niște ochi mici, făcându-i semn din umeri, că nu pricepe.

— Mă da hoț te-a făcut tatu! — strigă un altul în hohotul de râs al grupului.

— Ia lăsați-l mă că mă înțeleg eu cu el. Dați-vă la oparte — intervine sergentul Mustață cu autoritatea lui de șef. Dușmanul aveà o expresie de drăgălășie, de bunăvoință nesfârșită. El se apropie de sergent în tunica lui cenușie strânsă pe corp, bătând militărește cismele ca în fața superiorului.

— Kamerad!... Kamerad!... exclamă prietenos băiatul, adăogând câteva cuvinte neînțelese în limba lui.

— Stați că a început să vorbească.

— Marin, Stan, Ilie, cum te chiamă mă nică? Nu-ți face nimeni nimic. Ești de-ai noștri acum.

— Domnule Sergent, întrebați-l mai bine de unde e. Poate că o răspunde...

— Mă camarade de unde ești?

— Kamerad!.. Kamerad!... — repetă el în culmea fericirii, neașteptându-se la atâta atențiune, din partea unor învingători.

— Nu ne înțelege lighioana.

Prizonierul se descheie atunci la piept și scoate un plic.

— Stați să ne arate ordinul de serviciu.

Mustață observă satisfăcut:

— Vă spusei eu vouă că nu e prost.

El are trei fotografii, pe care le oferă cu o tremurătură nervoasă celorlalți. Și are lacrămile în ochi, când arată una.

— *Mutterchen!*

— Ce zice? Cine e?

— Ei săracul... o fi măsa. Și-a adus și el aminte de ea. Copil mă, copil, ce credeți voi că e ăsta?

— Vater, arată mai serios pe a doua.

La a treia are un surâs ștrengăresc:

— *Ich.*

— Așa te chiamă?

— Cum? Cum zici?

— Conrad.

— Auzi Conrad.

— Mă Conrade, da măta parcă ar fi o cucoană mă, observă ca un cunoscător și după o minuțioasă cercetare sergentul Mustață.

— Domnule sergent o fi de neam...

— O fi. Ce crezi? Dați-i mantaua aia să o pue pe el. O să îngheți neamțule, numai în tunică. Adu-i și o pătură, să aibă cu ce se înveli. Dacă e de neam, e plăpând.

Inamicul le mulțumește.

Soldații după ce au întors în mâini fotografiile, le-au dat înapoi făcându-și fiecare reflecția lui.

— Ei ce ne mai spui Conrade?

— Văzuși cum sărută fotografia măsii înainte de a o băgà în buzunar?

— O să-l iau de suflet, când m'oi liberà. Vrei mă Conrade? Ești om de treabă?

În timpul acesta grupul se mai resfirase. Unii se așezaseră în fața focului, răsucindu-și câte o țigară și scoțând un oftat când își aduceau aminte de cei de acasă.

— Ia zi mă camarade, un cântec ca pe la voi pe-acolo.

Inamicul parcă a priceput această dorință a lor, și fără să aștepte mult, începu să intoneze unul din cântecele învățate prin școală. Soldații îl ascultă. Sunt mulțumiți dar nu entusiasmați.

Prizonierul renunță la cântec și începe să imite păsările și animalele în chip desăvârșit. Succesul de astădată e complect. Soldații în culmea bucuriei, nu încetează de a-l pune să repete într'una

— *Ietzt Nachtigal* — anunță el.

— Ce *țignal* mă neamțule? Privighetoare! Mă da hoț te-a făcut tatu!

— Domnule sergent, domnule sergent.

— Ce e?

— Uite omul ăsta, spune că inamicul a spart frontul și că ai noștrii se retrag.

În adevăr o stafetă tocmai sosise. Vestea care o adusese păreà adevărată, de oarece o mișcare neobicinuită se vedeà peste tot câmpul.

Un colonel sosește în automobil și se oprește în fața lor. Soldații toți s'au împrăștiat pe la trăsuri.

— Cine e mai mare la voi aici?

— Domnul sergent Mustață.

— Ascultă băete, se adresează colonelul sergentului care tocmai se prezentase, — nu mai e vreme de pierdut. Repede luați-vă caii. Lăsați trăsurile aici. Să aveți timp să vă retrageți. Să scăpăm barem oamenii.

— Am înțeles, domnule colonel.

— Podul e distrus. Treceți prin apă. Sunt nevoit să fac acelaș lucru: să părăsesc mașina și să încalic. Ce e ăla acolo?

— Un prizonier.

— Stați de vorbă cu el?

— Nu, domnule colonel…

— Ați înțeles băeți? Grăbiți. Grăbiți.

— Domnule colonel, ce facem cu prizonierul?
Îl luăm cu noi?

— Cum o să-l luați?...

Colonelul se oprește și dă din umeri.

— La urma urmei... Ascultă. Dă ordin să încalice toți. Luați numai atelajele.

— Da, am înțeles.

Ofițerul a încălecat. Toți sunt gata de plecare.

— Da ce facem cu prizonierul domnule colonel?

— Pe dracu... Știu eu? — Se opri un moment încurcat. Apoi făcând un semn teribil cu mâna, răcni ca scos din fire:

— Împușcați-l!

Pe fețele soldaților e o mișcare de groază și de revoltă, dar și de supunere necondiționată la ordin. Conrad stà drept între ei, ca o lumânare, preocupat de ținuta lui ostășească și nebănuind că se pune la cale moartea lui.

— Sergent, trebue să ne retragem pe malul celălalt. Trebue să rezistăm cu orce preț... Suntem numai câțiva... E o ghiulea de picior. Nu-l putem luà. Dacă ne scapă?... Prin urmare isprăviți-o... Să fim oameni de înțeles. Ce, războiul e jucărie?

— Da, domnule colonel.

— Du-te mai încolo cu el.

Mustață ia prizonierul de mână... și acesta în nevinovăția lui, îl urmează ca un

miel. Ei se depărtează prin ceața deasă, care se lasă de jurîmprejur.

— Săracul! Nu știe ce-l așteaptă. El crede că e tot glumă.

— Da unde l'ați găsit voi? — întreabă colonelul mai blând, înduioșat el însuși, de mila care i-o arătau toți.

Se aude un țipăt sfâșietor. După aceea o detunătură, o a doua… Și pe urmă se vede apărând Mustață, speriat, uitându-se cu groază când la mâinile lui, când în urmă.

— Unde ai lăsat arma, sergent?

— Mi-am uitat-o…

— Te-ai zăpăcit? Lasă băete că-ți vii în fire. Nu se puteà altfel copii! Mai bine ce s'a făcut. Să nu ne pară rău!... Războiul are legea lui. Să ne supunem fără murmur.

— Domnule sergent, ziceai că-l iei de suflet? șoptește unul.

— Ba îl am pe suflet, oftează el.

— L'ai achitat?

— Ce erà să-i dau drumul?

O serie de împușcături pornesc fără veste din dreapta. Nimeni nu mai vorbește de Conrad. Fiecare se gândește să scape. Micul detașament abia are timp să scoboare panta dela Vătraru.

Din stânga apar grupuri de soldați cu baioneta la armă. E inamicul care debordează pe toată linia.

Învingătorii de adineaori văd cu ochii ceva nedăslușit înainte. Au înțeles tot. E soarta lui Conrad care îi așteaptă.

Ioana

— Suntem pierduți, strigă Paul Zădăriceanu ridicând mâinile spre cer.

— Nu încă, îi șopti șoferul.

— Tu nu vezi, pierim... ori-ce încercare e zadarnică.

Apa intrà prin toate părțile. Luntrea sub presiunea curenților puternici, se defăceà troznind ca o cutie slabă, rău încheiată. Paul, cu pumnii la tâmplă vânăt de spaimă, tremurând din tot corpul, nu mai puteà rosti nici un cuvânt.

— Ce imprudență! Ce greșală am făcut! murmură el.

— Să sărim în râu conașule. Poate c'o fi mai bine.

Paul zăpăcit îl opri.

— Tot la fund mergem. Ce mai stăm în sărăcia asta? Așà a vrut Dumnezeu cu noi. Hai încoa..

Tovarășul său îl apucă de mâini.

Oltul venià năprasnic, înfășurat în spumă, ca un dușman necruțător. Un buștean cât toate zilele, adus de apele crescute din ploi, isbi luntrea prefăcând-o în surcele. Cei doi oameni dispar între valurile furioase și turburi, fără să mai scoată un strigăt.

Unul din ei revine la suprafață un moment și face sforțări să se atârne de o bârnă. E o luptă grozavă de câteva clipe împotriva elementelor înverșunate, în care jocul orb al destinului decide de-o viață...

La mal se aud țipete disperate. Sînt câțiva copii cu vitele la pășunat și câteva femei, care se întorc dela biserica din cătunul de alături. Toți se uită neputincioși cum Oltul își înghite victimele fără să le poată da un ajutor.

Pe șosea stà mută ca o văduvă uriașe, mașina care-i adusese cu o jumătate de ceas mai înainte. Din ea sări un bătrân, după el o fată tânără. Amândoi alergară spre mulțimea agitată.

— Boerule, ajutor, mor cu zile!

Erà Gheorghe Ninţu, cu fiica sa Ioana. Veniseră cu toţii veseli, să facă o plimbare până la Olt, cum obicinuiau în toate zilele.

Bătrânul surprins îşi pierdu cumpătul. El îşi aruncă ochii spre fata lui, care păreà mai liniştită ca niciodată. Neturburată de nimic, nici de sgomotul copiilor, care roiau în jurul ei, se apropie încet de apă. O încreţitură adâncă îi brăzdà fruntea, ca în clipa unei hotărîri mari. Uitându-se ţintă, drept la locul nenorocirii, îşi desfăcu fără zor hainele şi se aruncă voiniceşte în apă.

Gheorghe Ninţu îşi acoperi faţa şi femeile îngenunchiară închinându-se ca în aşteptarea unei minuni A tot Puternicului.

Copilaşii cu ochii vioi şi cu gurile căscate, urmăreau atenţi mişcările sprintene cu care Ioana da apele la oparte şi înaintà pe deasupra vulturilor înspumate ca o zeiţă a Oltului.

După un sfert de ceas Paul Zădăriceanu erà salvat. Cu toate sforţările, şofeurul n'a putut fi găsit…

La mal lumea încremenită îşi mai venise în fire. Tot satul Mândra Zădăriceni era în picioare. Vestea se lăţise ca fulgerul. Oamenii veneau pe rând şi sărutau hainele Ioanii, cu un respect religios. În imaginaţia lor le apăreà ca o sfântă trimeasă din cer, să facă o minune pe pământ, în ceasul unei mari nenorociri. O admiraţie fără margini, amestecată cu o teamă neînţeleasă, îi cuprinse pe toţi. Gândul că fapta o săvârşise o fecioară, le exaltà sufletele până la sublim...

Paul îşi veni în simţire. El deschise ochii mari cu o sfială de copil şi îi îndreptă cu recunoştinţă, către aceia care-i scăpase viaţa. Îşi împreună amândouă mâinile şi le întinse în spre dânsa. Pentru prima oară înţelese sufletul mare al acestei fiinţe. Se simţi aşà de mic, de dispreţuit, încât făcu o sforţare supra-omenească, ca să îngenunche din'naintea ei. Ioana îl mângâie şi îl sărută ca o soră, pe frunte. El cu lacrămile în ochi îi mulţumi pentru bunătatea ei şi pentru tot ce-i făcuse.

Paul Zădăriceanu erà logodit de câtăva vreme cu fiica lui Gheorghe Ninţu. Căsătoria aceasta, el nu o ascundeà la nimeni, trebuià să-i refacă situaţia sa materială grav compromisă.

Fost ofiţer de cavalerie, tânăr, frumos, înalt, blond, cu ochii albaştri, fin şi seducător dintr'o veche familie de boeri, nu avusese decât două pasiuni: automobilul

și caii. Călăreț neîntrecut, își risipi toată averea la curse și în grajduri… Nu-i rămăsese să iasă onorabil din încurcătură — după părerea prietenilor — decât căsătoria cu o fată bogată. De acest lucru se convinse de abià în ziua când a cerut mâna Ioanii.

O cunoscuse cu ocazia plimbărilor cu automobilul care le făceà spre Craiova. În trecere îi plăceà să se oprească la Mândra-Zădăriceni, moșia lor de altădată, unde-și petrecuse anii copilăriei. Ea devenise proprietatea fostului lor arendaș Gheorghe Ninţu, un om strângător și harnic, încă depe când trăià tatăl său.

Ioana nu erà nici o frumusețe fermecătoare și nici o eleganță care prin strălucirea ei îl puteà cuceri așà repede. Erà o fată abià ieșită din școală, modestă, simplu îmbrăcată, nu avusese timpul nici să cunoască lumea.

Părintele ei o ținuse departe de țară, într'o școală catolică din împrejurimele Vienei, unde primise o educație foarte serioasă în aerul liber și unde exercițiile fizice erau în tradiție. Acolo învățase și natația la perfecție.

De statură potrivită, brună, grațioasă, cu mers ușor, în înmlădierea corpului se simțeà o vigoare și o forță neobicinuită. În privirea deschisă și caldă a ochilor mari și negri, se vedeà elanul concentrat al unui suflet de elită.

Un păr bogat și mătăsos, așezat în „Krantz”, după modelul fetelor de pension, umbreà ușor o față roșie, sănătoasă, pe care nu străluceà nici un neastâmpăr, ci calmul și cuminţenia unei inimi neîncercate de nici o patimă.

Ioana, în școală, pentru superioare treceà drept un fenomen. Față de colege jucà rolul unui mic șef. Aveà o judecată sigură, dreaptă, surprinzătoare la o vârstă așà de fragedă și erà în acelaș timp de o bunătate nemărginită. O simpatizau toți pentru spiritul de inițiativă și pentru fermitatea care știà s'o manifesteze în toate ocaziile grele.

Încă dela prima vizită, Ioana a înțeles că Paul Zădăriceanu erà bărbatul care-i trebuià și care o va face fericită.

Mai mult decât combinațiile lui financiare, erà jocul ascuns, nevinovat al ei, care-l decisese la acest pas.

Paul trebuià convertit, sufletul lui trebuià cucerit, scos de sub influențele sub care trăise atâta vreme. Cu acea minunată intuiție ce o au femeile, pricepu că lucrul nu erà greu. Erà destul să-i mijească în față o lume nouă pentru a o uità pe cea veche.

Impresiunea adâncă ce o făcu fapta ei nu se ștersese. Erau încă tot sub vraja miracolului. Puterea tainică a acestui eveniment tot mai mișcà pe cei de față....

Ioana își dà bine seama că a câștigat o victorie. Paul puteà fi bărbatul ei acumà! Ea simțea că-i va fi atașată pe viață. Toate calculele care le făcuse când i-a cerut mâna, nu mai aveau nici un rost. Ea știà că va fi iubită pentru *ea*. Nu mai erà averea tatălui său care hotărà... Paul de acum înainte o va iubi! Sufletul lui cinstit i-o va porunci... De asta erà sigură!

Această credință o mișcà adânc și îi dà o bucurie ce și-o puteà stăpâni cu greu, în mijlocul acestei mulțimi care o înconjurà din toate părțile și care părea une-ori fanatică.

Un punct negru veni să întunece pentru un moment tabloul. Corpul nefericitului șofeur fu aruncat de apă. Câți-va flăcăi îl pescuiră.

Lumea toată se grămădi la început să-l vadă, apoi se depărtă ca de un lucru fără interes.

Paul simți atunci tot prețul vieții... Se grăbi să-i ia locul la volan. În automobil se suiră Gheorghe Nințu și Ioana.

Mulțimea care însoțește tot-d'auna pe fericiți și pe victorioși, îi conduse și pe ei în strigăte și urale până acasă.

Ioana așa de curajioasă de obicei, deveni după victorie un suflet temător și plin de neîncredere. Gândul că ar puteà perde ce-va, cît de puțin, din aceea ce câștigase o frământà și o chinuia cumplit.

Marile pasiuni schimbă sufletele, schimbă firile, transformă oamenii, îi fac de nerecunoscut. Slăbiciunea ei s'a manifestat din primul ceas cu aceiași intensitate, cu care știuse în atâtea rânduri să-și arate însușirile mari, cu care erà înzestrată.

Nici o atențiune nu trebuià să-i scape, ori de câte ori erà să-i facă o plăcere lui Paul. Nici un gând, nici o dorință a lui, ca să n'o știe din'nainte.

Nu-l părăseà un moment. Nu se despărțea de el nici o singură clipă. Paul erà sub puterea ei, copleșit, învăluit din toate părțile....

Ioana trebuià să știe tot. Nu mai lăsà pe nimeni să se ocupe cu ceva. Erà așa de neobosită în cât în jurul lui alergà și munceà singură. Persoana soțului erà sacră și inviolabilă. Nimeni nu aveà dreptul să-l apropie, fiind-că nimeni nu erà în stare să-l servească și nu aveà atâta pricepere să-l înțeleagă.

El își da seama că din cauza asta nu mai aveà nici libertate, nu mai avea nici ideile, nici gândurile lui. Vedeà câte odată, cum mania ei mergeà până acolo în cât îl îngrijeà ca pe un bolnav. Dar ce-i păsà lui din moment ce nu puteà face alt-fel? În definitiv erà mulțumit, erà fericit, nu se puteà plânge! Cât erà să dureze asta? Se îndoia singur. Cine putea ști!

Ioana făcuse din el un copil bun, ascultător, fără voință. Aveà o singură teamă... Să nu supere sau contrarieze pe cea care-l adorà atâta și care îi salvase viața.

Într'o zi veni știrea morții tatălui ei. Tocmai erau la București. Paul aveà o răceală ușoară care-l ținea în casă. Înmormântarea trebuià să aibă loc la țară. În zadar a implorat-o el, să meargă singură sau să-i dea voie în starea în care e, ca s'o însoțească. În zadar a căutat să-i arate, că amândoi, în nici un caz, dela o solemnitate așà de tristă, nu pot lipsi. A fost cu neputință s'o convingă. Părintele ei fu îngropat de câți-va bătrâni servitori și de tot satul, fără ca fiica lui pe care o iubise atâta să fie de față. În sufletul ei nu existà nici o altă grije de cât Paul să părăsească patul și să se facă bine.

Aveà o teamă cu adevărat superstițioasă ca Paul să nu revie la ocupațiile lui din trecut, să nu iubească iar cursele și caii. Pericolul acesta erà cel mai mare care o amenință. Trebuià să-l înlăture cu ori-ce preț.

Se gândi că cel mai bun lucru e să-i găsească o ocupație. Un prieten politic îi oferi prefectura de județ dela Sighișoara. Ea îl hotărî imediat s'o accepte.

Paul își luă în grabă postul în primire. Noua lor situație le-a surâs dela început. Lucrurile mergeau în adevăr admirabil. Paul lucrà cu un entusiasm și cu o rîvnă uimitoare; ca și în primele zile la escadron când fusese avansat sublocotenent.

Ioana erà încântată că-l vedeà așà. Erà mai ales mulțumită de activitatea ce o desfășurà și de care nu l'ar fi crezut niciodată capabil.

Instalați în splendidul palat al Prefecturii care dominà în chip așa de minunat orașul și împrejurimile, având la dispoziție apartamente vaste, trăiau retrași, nu vedeau aproape pe nimeni, în afară de persoanele care se prezentau zilnic în audiență

oficială.

Într'o dimineață în timpul când Ioana lipseà în oraş, o vizită neașteptată avu loc în cabinetul Prefectului. Un automobil elegant staționà la poartă.

Cum întârziase, alergă grăbită să vadă cine ar puteà fi. Paul vesel, îi ieși înainte și îi anunță cu glas ciudat:

— O prietenă a ta de școală dela Viena e aici.

— Da? Cine?

— Baroneasa de Sandor.

— Nu cunosc — ridică Ioana din umeri.

— O persoană mică. O păpușe drăgălașe.... e așa de încântătoare! Hai vino mai repede s'o vezi.

— E încă aici?

— Am reținut-o până te întorci. Se puteà altfel!

Cele două femei se văd în cabinetul de lucru al Prefectului.

— Lieschen! exclamă Ioana.

— Du brave *Iona*, îngână baroana. Și se îmbrățișează lung. Se privesc amândouă cu nesaț și cu o veselie de copii. Se retrag apoi în apartamentul privat, unde încep să-și povestească viața și să evoace micile lor amintiri de pension.

„Lieschen" cum îi ziceà în școală, se măritase de curând cu baronul Ludovic Sandor, un nobil bogat care aveà numeroase proprietăți în Viena. El posedà un castel în apropiere de Sighişoara, unde petreceà cea mai mare parte a anului. Baronul erà un om în vîrstă, un original, aveà mania de a face tot timpul rame pentru tablouri, de a umblà două ceasuri în fiecare zi cu picioarele goale și de a nu primi în vizită niciodată pe nimeni.

Lieschen erà destul de nenorocită în această căsătorie și Ioana o încurajă cum putu mai bine.

Baroneasa promise că o să vie a doua zi.

Paul în seara aceià fu nervos. Ioana observă pentru prima oare acest lucru la el, fără ca să-l înțeleagă.

A doua zi baroneasa veni exact la aceiași oră. Ea le povesti din nou din ciudățeniile bărbatului său, aveà lacrămile în ochi și păreà foarte abătută. Ludovic

Sandor o anunţase că va lipsi de acasă câte-va săptămâni, fără să-i spue nici unde merge, nici ce va face. Se simţeà abandonată, singură și dacă întâmplarea nu i-ar fi adus pe Ioana înainte, poate că s'ar fi sinucis.

Paul fu foarte impresionat de povestea asta. Ioana o sărută pe frunte și o rugă să vie să șează la ea. Îi pune tot la dispoziție în timpul absenții bărbatului și o sfătuește că în nici un caz să nu steà singură în castel.

Baroneasa mulţumi prietenii sale cu o emoţie care arătà disperarea în care se aflà, primi invitația și a doua zi veni de ocupă apartamentul ce-i erà destinat.

Sighişoara e una din localitățile cele mai frumoase din țară prin pitorescul pozițiilor și al așezărilor omenești, așà de interesante și de variate.

Un oraș vechiu și unul nou se suprapun cu aceiași simetrie ca și straturile unei stânci. Cu o deosebire că aici stratul deasupra e orașul vechiu, burgul săsesc, cu turnurile crenelate și casele de mai multe ori seculare. Stratul de jos e orașul nou cu edificii curate, cu gospodării pline cu flori, revărsat în văile care se imbină toate, în jurul turnurilor și catedralelor, ca un evantaliu grațios.

Apa Târnavii trece pe sub podurile bătrâne de lemn cu acoperișuri de șiță, după moda de demult, când limpede, când vânătă. Pe dealuri cât vezi cu ochii, se văd păduri nesfârșite, în care se pierd vile răzlețe și căsuțe învelite cu ţiglă.

Sighişoara are parfumul vechiu al unei cetăţi galante de odinioară și farmecul tânăr al unei naturi bogate care renaște cu o cochetărie și cu o fantezie vecinic nouă.

Printre aleele de molifţi și de aluni, cele două prietene făceau plimbări zilnice. Adesea-ori le însoţeà și Paul.

Lieschen erà un suflet de ingenuă, una din acele delicate creaturi care nu au altă apărare în fața atacurilor vieții, de cât drăgălășenia și zîmbetul etern și ideal care licărește în ochii lor umezi și pe colțul gurii lor mici.

Se simţeà așa de fericită aici! Îi spuneà Ioanii că numai în copilărie, avusese momente de bucurie ca acestea în serile de Crăciun, lângă surorile ei mai mari.

Paul erà din ce în ce mai schimbat. Lucruri mici, neînsemnate în aparență, arătau la el o nouă stare de spirit. Ioana, îl urmăreà îngrijată, nu găseà nici o explicaţie. O bănuială grozavă o chinuià în ultimul timp, pe care nu îndrăsneà să și-o mărturisească.

Schimbarea aceasta datà din ziua în care apăruse Lieschen. Ea observă că între Paul și Lieschen nu poate fi nimic. Devotamentul prietinii sale erà așa de absolut în cât nici nu puteà să se gândească. Paul atunci suferà în el fiind-că o iubeà.

Ar fi putut s'o expedieze imediat la castelul bărbatului ei și lucrurile să se oprească aici. Dar i se păru că o hotărîre ca aceasta nu se cade să se ia așa repede.

Simți atunci o amețeală grozavă în jurul tâmplelor. Ele zvâcneau cu atâta putere în cât păreau că au să se spargă. Apoi isbucni într'o furie fără margine.

Ea nu putuse să se facă iubită cu prețul atâtor jertfe și atâtor sforțări! Și iat-o pe Lieschen stăpână din primul moment pe inima celui pentru care luptase atât ca s'o câștige.

Din clipa aceea nu mai avu liniște. O ură surdă îi încolți în suflet impotriva acestei ființe, care o exasperà cu atâta mai mult cu cât știà, că și nevinovăția ei e mai mare.

Ioana ieși afară ca să-și potolească gândurile negre care-i destrămau cu cruzime mintea în toate părțile.

Ea întâlni pe Lieschen și pe Paul în dreptul turnului cel mare al orașului de lângă Prefectură. Amândoi fără nici o grije priveau minutarele orologiului care băteà în cadență ora.

Un moment stăpânită de ciudă, voi să treacă pe lângă ei, dar se opri palidă, liniștită și le întinse mâna ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic.

Lieschen alergă s'o sărute. Ioana nu făcu nimic ca s'o oprească. În clipa aceea însă simți că Paul e perdut pentru tot-d'auna și-ar fi voit să plângă.

Lieschen nu pricepu nimic. El avu parcă un regret, se scuză și se duse spunând că are o afacere.

Cele două femei rămân singure și vorbesc de lucruri banale. Ioana e de-o blândețe nespusă și Lieschen e sub admirația turnului medieval. Glumind ea îl compară cu un bătrân gentilhomme care în ciuda anilor a rămas cu o siluetă elegantă. Amândouă se înțeleg să meargă a doua zi să-l viziteze cu amănunțime. Ele își dau întâlnire la biserica catolică după slujbă.

Paul în seara aceia, ca nici odată, a lucrat în birourile sale până noaptea târziu.

Faptul acesta era așa de neobicinuit, în cât Ioana îl luă ca un avertisment. Răul

se agravà în fie-care moment.

Paul se îndepărtă de ea pentru a se apropià de cealaltă. Iubirea lui pentru străina aceasta mică — pe care ea o întrodusese între dânșii — mergeà până acolo în cât s'o uite, s'o părăsească noaptea în camera de culcare. Își reproșă greșeala pe care o făcuse. Vina erà numai a ei singură!

În cele din urmă Paul apăru, îi adresă obosit câte-va cuvinte și se culcă.

Ioana nu închise ochii. Ea se zbăteà în așternut biruită de durere. Cine-va parcă-i spunea: „Ceeace ai clădit tu cu atâta trudă și cu atâta dragoste, nu se poate prăbuși. Să lupți înainte, e dreptul tău. Rătăcirile lui Paul iartă-le, treci peste ele... E o datorie din partea ta".

Ea simți ca o încurajare, se sculă din pat și alergă la fereastră. Afară nu se luminase. Se întoarse la loc și continuă să se frământe.

Paul nu dormi mult. El se deșteptă de vreme și începu în grabă să-și facă toaleta cu o artă și cu o minuțiozitate care uimi pe Ioana.

Ea a avut un zâmbet amar. Pentru cine erau pregătirile astea? Ar fi voit să-l întrebe dar îi lipseà curajul. Imaginea lui Lieschen de astă dată o sufocà. Eși afară și plânse în întunecimele unui coridor mult.

Era o Duminică frumoasă. Sighișoara scăldată în razele soarelui de vară, era mai radioasă ca nici odată. Clopotele anunțau începutul slujbii. Lieschen mergeà grăbită prin ulițele strâmte ale orașului vechiu. Înăuntru îngenunchie pe lespedea rece. Își împreună mâinile și se rugă fierbinte întâi pentru prietena sa care o ajutase. Ioana tocmai venise s'o ia și o observă în timpul rugăciunii. I se păru că figura ei mică și albă are ce-va îngeresc și simți o milă profundă pentru sufletul său curat.

Ele porniră încet spre turn. Amândouă păreau mulțumite că sînt împreună. Rarii trecători care se iveau la colțuri le salutau cu respect.

În dreptul Prefecturii, Paul le iese înainte și cere voe ca să le însoțească. Dar în acelaș timp un subaltern se prezintă și e chemat grabnic într'o chestie de serviciu. El se scuză și promite că le va ajunge în turn într'o jumătate de oră, dacă vor voi să aștepte.

Ioana făcu câți-va pași și începu să plângă din nou cu hohote. Surprinsă, Lieschen o întrebă ce are. Dar ea îi făcu semn, s'o urmeze că-i va spune totul, când vor

fi sus….

Turnul e înalt, așezat pe bolți puternice, acoperit cu faianță fină, verde. Ornamentele lui sunt ceasornicul și câteva statui care represintă anotimpurile. De jur împrejur are un balcon ca un brâu larg, de unde ai o vedere încântătoare asupra orașului. Pe vremuri el a servit de observator apărătorilor cetății. Înăuntru sunt câteva colecții de pietre, de costume vechi și alte curiozități mărunte. Scări mici, cotite, de lemn aproape putred conduc pe vizitatori până în balcon.

Într’un suflet amândouă sunt acolo. Ioana se oprește un moment, își aruncă ochii împrejur ca stăpânită de o idée fixă. În cele din urmă se așează sus pe balustradă. Ea respiră aerul din tot pieptul abià ținându-se cu o mână...

— Nu te îngriji Lieschen de mine. A fost ceva trecător. O criză ușoară, poate fiindcă iubesc prea mult pe Paul.

Apoi arătând în jos:

— Lieschen de aici putem muri amândouă.

— O da, răspunse Lieschen înfricoșată.

— Lieschen, două prietene, pot muri împreună.

— *Iona* tu nu trebuie să mori!...

Și ca să-i arate curajul se așeză lângă ea.

Se aude sgomot de pași pe scări. Trebuie să fie Paul! Ea înțelese că nu mai e timp... O sărută de mai multe ori. O strânse la piept ca pe un copil....

— Lieschen ai aruncà o piatră prețioasă în mare?

Lieschen nu răspunse nimic. Apoi, pe furiş îi dete un brânci puternic de acolo de sus. Corpul lui Lieschen dispăru ca un fulg.

Ioana făcu înconjorul balconului, puse capul în piept și scoborî încet treptele cu mâinele la spate.

Dar se lovi piept în piept cu bărbatul ei.

— Paul s’a întâmplat o nenorocire. Am pierdut pe Lieschen! S’a omorît sus… Am prevăzut asta!...

Paul nu pricepu.

— E jos… Hai! Întinsă pe pietre. Săraca! Mergi de-o caută.

Amândoi aleargă… Ea trece pe lângă resturile neînsuflețite fără să se oprească

și se îndreaptă spre casă. Intră în apartamentul său și se așează la fereastră de unde privește lumea, care aleargă pe străzi, la picioarele turnului. Ea și-aduce aminte de o altă zi, când lumea alergà tot așà din toate părțile, ca să vadă o minune a ei, în loc de o crimă… Atunci erà sărbătorită, acum trebue să se ascundă de frică și de rușine.

Ioana stătu multă vreme așa. Fel de fel de gânduri o munceau, mai ales acela că a ucis. Simțea o nevoie de a deschide fereastra și de a strigà lucrul acesta în gura mare.

Spre seară apăru și Paul schimbat la față cu totul. El o rugă să-i povestească cum s'a întâmplat.

Ioana tăcu. Târziu veni lângă el și îl luă de mână.

— Paul am ucis, fiind-că te-am iubit prea mult, fiind-că o iubeai și fiind-că era nevinovată... Simt că ce am făcut e de geaba, că n'am să fiu fericită… Am voit să fiu și mai mult și iată-mă unde am ajuns. Știu că între voi n'a fost nimic… Și tu ești tot așa de nevinovat ca și ea. Numai nebunià mea m'a condus aici. Puteam să fiu mai fericită de cât eram? Paul ce să fac? Eu trebue să mor? Învață-mă. Ce să fac acum?

El o privi cu groază.

— Ai ucis tu?

— Da. Am luat-o așa, în brațe și am asvârlit... În ochii ei nu era nici o mustrare, mă priveau îngerește. Și toate acestea fiind-că am iubit!

Paul încercă s'o mângâe. Ea se feri de el. Ea ținea ca imediat să se predea autorităților. Voia să se ducă să-și mărturisească crima.

Paul o opri cu greu. O convinse că poate s'o facă și mai târziu. Deocamdată trebue să plece, să părăsească orașul… Vor merge împreună la Mândra-Zădăriceni. Gândul să-și mai vadă moșia i se păru nou și o mai liniști.

A doua zi baroneasa de Sandor, care s'a „sinucis” aruncându-se din turnul dela Sighișoara, fu transportată la Castelul soțului ei. Prefectul însoți în mod solemn cosciugul. Corpul fu depus într'o mică capelă de lemn improvizată, până la sosirea baronului.

Seara Ioana și Paul luară trenul și plecară spre Mândra-Zădăriceni.

Aici viața pentru ea deveni un chin. Paul care înainte nu-i înțelegea dragostea, îi înțelese acum suferința și o iubi cu adevărat. Toate silințele lui fură zadarnice... Era

preà târziu. Ioana se îmbolnăvi şi muri după trei săptămâni.

Gheorghe Petraşcu: Sighişoara. 1922

Rudolf Schweitzer-Cumpăna:
Turnul Sighişoarei

Pe-aci au trecut dușmanii...

Pe la orele 3 după amiază, în satul Bila-Căminești, s'a făcut un sgomot mare. Femeile și copiii alergau speriați, să se ascundă; bătrânii își făceau cruce. Câțiva soldați de-ai noștri trecuseră cu puțin mai înainte în fugă și le-au spus:

— Peste un ceas inamicul intră în sat. Dumnezeu să vă poarte de grijă.

Luptele fuseseră în apropriere de șoseaua Ghimpați-București. De două zile și de două nopți, nimeni nu mai închideà ochii. Doamna Viorica Lupașcu, nu știu pentru a câta-oară perduse ocazia de a plecà de la țară, cu copiii, cu Miss Juliette Maxwel, guvernanta lor. Ei își așteptau acum, cum spuneà englezoaica, destinul.

La fiecare sfert de ceas, câte un băiețaș, cu căciula pe ochi, abia mai putând să mai sufle, intrà pe poartă, strigând:

— Cocoană!... Cocoană!

— Ce este?

— Nu se vede nimic ...

Drept răsplată primeà câte un bacșiș.

— Sărut mâna, mă duc iar.

Pe la orele 4 și jumătate, una din micele ștafete, aduce această teribilă veste:

— Cocoană! Vin! Sunt călări. Merg la pas și sunt cu suliți.

Erau într'adevăr, 2 escadroane de cavalerie inamică, care se apropiau.

Un sgomot neobicinuit se produce în momentul acela în tot satul. Câinii încep să latre, vitele să mugească și țipete de jale se aud din toate părțile.

Locuitorii aducându-și aminte de vremea de mult a Bașbuzucilor, se așteptau să fie masacrați pe ulițe, jefuiți și gospodăriile date pradă focului.

La curtea proprietății e liniște. Doamna Lupașcu, o femee tânără și frumoasă, plânge. Gândul ei era numai la copii, cum să-i scape. Ea nu-și făceà nici o ilusie de mărinimia dușmanului. În această privință ea împărtășea cu totul credința simplă a țăranului nostru: odată căzut în mâinele vrășmașului nu există ertare! Miss Juliette cu

sângele rece și tenacitatea rasei sale, căuta s'o liniştească şi s'o convingă că așa ceva nu e posibil.

Un escadron cantonează în sat. Altul vine drept la proprietar.

Porțile sunt închise. Argații toți au fugit. Nimeni nu îndrăsnește să iasă, să le deschidă. Sunt trupe turcești din armata de Dunăre a Mareșalului Mackensen.

Afară se aud vociferări, înjurături. Se trag focuri de armă. Dinăuntru nu apare nimeni. În sfârșit doi soldați descalecă, cu carabinele întinse. Forțează porțile. Le dau la oparte. Nici o rezistență, liniște.

Curtea e mare, imens de mare. În mijlocul ei se ridică niște case, în stil vechiu românesc, albe, văruite de curând, cu un cerdac larg de jur împrejur.

Turcii intră în ordine. În capul lor iau loc acum ofițerii și se opresc la comandă, chiar în fața scării mari de piatră.

În ceardac ies trei femei. Ele vin să vorbească cu dușmanul. Două din ele sunt tinere, palide și plânse. Una e Viorica Lupașcu, cealaltă e femeia ei de serviciu, Anica. Cea de a treia, cu părul alb, cu ochii mici și energici, roșie la față, e Miss Julietta Maxwel.

Ofițerii salută corect și se dau jos de pe cai. Sunt doi. Șeful de escadron, căpitanul Hilmi Hussein și ajutorul lui, sublocotenentul Iusuf Ibrahim. Cel dintâi e un bărbat de vre-o 35 de ani, scurt, bine legat, ras cu o față rotundă, voluntară plin de viață și de neastâmpăr; cellălalt înalt, blajin, o figură de copil bun și simpatic. După ei veneà un subofițer, un tip de antropofag, cu fălci puternice, cu o uitătură de bestie, adus parcă dinadins din pustiurile Asiei, ca să înspăimânte deopotrivă pe dușman și pe ai lui.

Hilmi Hussein se presintă cel dintâi. Ofițerul vorbește franțuzește, e amabil. El își cere scuze de chipul barbar cum au intrat în curte forțând porțile.

Din partea Doamnei Lupașcu, o primire neașteptată. Ea se retrage, refuzând să-i întindă mâna. Tremurând de indignare, ca și cum ar fi apucată de o nebunie subită, ea le strigă:

— Sunteți niște bandiți! Ce căutați aici?

Ofițerul se mulțumește să surâdă și să nu răspundă nimic. Lucrul acesta păreà că nu l'a mișcat câtuși de puțin. Din potrivă aveà aerul să înțeleagă și să scuze o astfel

de isbucnire la o femee.

Trece apoi și se presintă lui Miss Juliette Maxwell. Englezoaica are o atitudine rezervată. Totuși ea îl salută și răspunde la întrebările lui. O conversație urmează. Turcul pare încântat de atențiunea ce i se arată.

El îi povestește că tatăl său Zaimi Pașa, a fost supus britanic, însă din motive politice, a trebuit să se exileze pentru totdeauna din Egipt, patria lui, cu toată familia. Deși dușmani n'a putut urî poporul englez nici odată. Ori unde a întâlnit un cetățean al Regatului, el a simțit o datorie să-l stimeze, ca pe un compatriot.

Turcul asigură de ordinea perfectă, care va domni în tot cuprinsul proprietății, în noaptea aceasta, cât se va odihni trupa.

Asupra lui Miss Juliette, Hilmi Hussein face cea mai bună impresie. Ea e convinsă că are de a face cu un om de onoare.

Iusuf Ibrahim dispăruse. Adevărat turc, el nu vorbeà decât limba strămoșilor. Conversația șefului cu englezoaica îl lăsà rece.

Ibrahim s'a retras. Nu însă singur. Avusese grije să atragă jos în curte, pe Anica, o blondă durdulie și naivă, de care nu și-a deslipit tot timpul ochii.

Aici imediat a dat ordin la doi soldați să o ridice și să o închidă într'o odae. Biata fată aproape leșinată, neștiind ce soartă o așteaptă, n'a opus nici o rezistență. Apoi subaltern disciplinat, a apărut înaintea șefului său. Păreà totuși rușinat. Singura lui ambiție, ca a tuturor ofițerilor tineri, erà ca să nu afle de aventura lui superiorul.

O

Se înoptase.

Ibrahim se îndreptă spre casele mici, rezervate administrației moșiei, unde știà că-l așteaptă captiva. Erà fericit. El intră fredonând un cântec din țara lui, în odăița joasă. Fata s'a sculat în picioare, cu acea teamă pe care o au oamenii de jos față de cei mari. Nu mai plângeà. A înțeles că el e învingătorul, că el e stăpânul și că în contra lui e inutil să se apere. Ea a refuzat tot, însă i-a acordat totul, fără murmur. Din când în când își ștergeà câte o lacrimă, scoteà câte un suspin: așà-i erà scris... Ce puteà să facă, dacă așà i-a fost ei soarta!

În timpul acesta Miss Juliette, sus în camera copiilor, aveà o discuțiune aprinsă cu patroana sa. Viorica primise o scrisoare ciudată dela Hilmi Hussein. Ordonanța așteptà afară răspunsul. Ea erà invitată să se presinte de urgență în camera lui, pentru a i se face comunicări importante.

— Doamnă, trebue să aveți curaj, îi spune englezoaica. Să fiți o femee. Nu vă e permis să fugiți, sau să vă ascundeți. Datoria voastră, după gestul care l'ați avut azi, e simplă, e clară. Trebue să mergeți. Sunteți datoare. Nu puteți face altfel. Vina e a voastră. Erà de așteptat că veți ajunge aici.

Viorica păreà că nici nu o ascultă.

— Eu înțeleg frica d-voastră. N'aveți nici o încredere în cuvântul dușmanului. Poate că aveți dreptate. Impresiunea mea însă e alta. Poate să mă înșel! Nu e loial, — e posibil. Dar chiar dacă n'ar fi așà, încă aveți datoria să mergeți, să înfruntați în liniște, orice încercare, la care destinul vă va supune. De sigur Doamnă, onoarea e cevà sfânt la o femee. Nimeni mai mult ca mine, o fecioară la 59 de ani, n'a înțeles acest lucru. Nu vă opriți însă aici. Nimeni nu vă va acuzà, dacă făcându-vă datoria, cinstea voastră va sucombà, într'o luptă inegală. Veți suferi. Va fi un sacrificiu dureros. Trebue însă să mergeți drept, e necesar! Pentru liniștea copiilor, pentru demnitatea d-v. de femee, nu puteți refuzà invitația adeversarului, chiar așà cum e făcută. Refuzând, dovediți că sunteți slabă. Mergând înaintea lui, îi veți impune. Nu vă temeți. Onoarea în nici un caz nu o veți pierde.

Viorica își sărută îmbărbătată copii, îmbrățișează pe Miss Juliette și iese.

Afară e o noapte friguroasă. Ea stă câtva timp în cerdac și respiră tremurând aerul rece, apoi bate la ușă.

Un soldat îi deschide și intră.

— Ce poftești? întreabă ea ofițerul care venise s'o primească pe un ton ridicat.

— Doamnă, nimic. Imi permiteți însă, pentru admirația ce v'o port, și ca un omagiu adus frumuseței D-v., să vă ofer astă seară, patul meu...

— Ce-mi propuneți, e o îndrăsneală... Nu vă dați seama.

— Vă înștiințez că e târziu. Am nevoe de câteva ore de somn. E regretabil poate ce fac, dar ce vreți? În împrejurările astea sunt foarte grăbit.... Mâine la orele 9 trebue să fiu în șea. Prin urmare nu pot să vă acord decât un foarte scurt timp de gândire.

— Respectul pentru o ființă slabă, Domnule, trebue să fie sfânt. Chiar pentru un învingător ca D-voastră.

— Vă cer scuze dacă trebue să mă port așà. Unui soldat într'o țară cucerită, nu i se poate interzice la urma urmei totul. În ce mă privește alegerea mea e făcută. Frumusețea Dumneavoastră răpitoare mă turbură prea mult... Vă vreau!... Cu ori-ce preț. Prin orice mijloc. E ultimul cuvânt.

— Vă promit că după miezul nopții.

Și Viorica cade zdrobită într'un fotoliu, înțelegând cât e de zadarnică orice încercare din partea ei.

Hilmi Hussein îi sărută cu o politețe prefăcută în genunchi, mâna.

— Foarte bine. Aștept. Am cuvântul D-voastră.

Ordonanța a rămas înăuntru. El și-a întins mantaua pe jos și s'a culcat, fără să-i pese de ceilalți. Somnul lui e întrerupt de horcăituri puternice. Viorica îl ascultă speriată

În cameră amândoi bărbații dorm. Afară vântul șueră să descopere casele. Ei i se pare că i-a sosit sfârșitul.

La orele 12 și jumătate, turcul se deșteaptă. Femeea stă în fața lui palidă, perdută, fără apărare.

De astădată el e brutal. Ea se aruncă la picioarele lui. Se roagă, plânge, mai cere timp:

— Domnule vă rog… Mâine de dimineață…

— Fie mâine de dimineață, răspunse Hilmi Hussein.

o

Se luminează de ziuă.

Viorica a luat depe masa ofițerului, cufundat în somnul greu al omului neștiutor, care poate va muri în vreo luptă — un revolver și îl ține sub haină.

E dârză și hotărîtă pentru orișice.

Ea vreà să se furișeze încet pe ușe. În momentul când s'o deschidă, soldatul se deșteaptă și o oprește. Mașinal dânsa apasă pe trăgaciu și omul se prăvălește la

pământ lovit de un glonț în frunte.

E afară, liberă.

S’a dat alarma. Trupa s’a pus în căutarea ei. Ucigașa a fost prinsă numai decât.

În odaia de alături se petreceà ceva tot așà de extraordinar.

Miss Juliette cu hainele sfâșiate, cu părul în dezordine, cu uitătura severă așteptà pe Hilmi Hussein, să-i facă dreptate.

— Onoarea mea, Domnule, îi strigă dânsa, mi-a fost furată la 59 de ani cu sila de un brigand, în cursul acestei oribile nopți. Mișelul e subofițerul care vă însoțeà. Trebue să-mi dați satisfacție.

Hilmi Hussein își cere scuze. El se apără, caută să-i arate că n’a avut până azi, să se plângă de disciplina trupii sale. Ea nu vreà să audă decât de o reparație promptă, exemplară. Ofițerul erà mai afectat de această întâmplare ca de însăși moartea soldatului său.

La interogatoriul luat în grabă plutonierului Regeab, acesta a recunoscut fără nicio greutate faptele.

— Ibrahim, ordonă atunci mânios șeful de escadron ajutorului său. Ia măsuri să împuști: pe gazda noastră o femee nobilă pentru că ne-a ucis un om. Și pe subofițerul Regeab, camaradul nostru, pentru că a batjocorit onoarea lui Miss Juliette Mexwel cetățeană engleză.

Condamnații sunt duși după un sfert de oră, legați cobză, în fața plutonului de execuție. Nu se aude un cuvânt. Nu se ridică o protestare.

E o dimineață tristă. Norii sunt la pământ. Vântul a încetat să mai sufle.

O comandă scurtă și văzduhul răsună de o salvă. Pe urmă o a doua. Urmează tăcere câteva minute. Oamenii încalecă repede în mijlocul sgomotului ce-l fac săbiile.

Miss Juliette aleargă în curte să vadă ce s’a întâmplat.

Ea rămâne mută în fața acestei catastrofe pe care n’a prevăzut-o. Corpul stăpânii sale zăceà amestecat în țărână, ciuruit de gloanțe.

Anica plânge și își frânge mâinile. Miss Juliette îngenunche și spune încet o rugăciune. Apoi aruncă o căutătură spre Cer ca și cum ar vreà să înfrunte destinul.

Și soldații se depărtează voioși, pe caii lor înalți, cântându-l pe Allah, ca după o operație isbutită de răsboi.

Câțiva copii din sat s'au adunat pe locul nenorocirii.
Ei arată cu degetul unui trecător dâra de sânge și pe cele două femei care plâng:
— Uite, pe aici au trecut dușmanii!

Marc Chagall: Soldat

Lăptăreasa

I

— Spuneți voi prietinii, că sunt ciudat, că am o fire imposibilă... Dar dați-mi voe, să am și eu ideile mele, gusturile mele, plăcerile mele...

— Să nu mai vorbim. Ce ai făcut săptămâna trecută...

— De ce?

— Margareta merită s'o schimbi cu alta.

— Aș!

— Am văzut-o. O știu...

— Nu știi nimic.

— O femee de stradă. Ultima expresie a degradării, a mizerii umane... Poți să tăgăduești?

— N'ai dreptate.

— Găsești că pentru un om care se respectă, care are o femeie ca Margareta...

— Tocmai de aceia.

— Care te adoră...

— Cristide, mă uit la tine și îmi vine să rîd, mon cher, cu poftă. Te compătimesc sincer. Tu vrei să-mi dai mie lecție? Mie... Ce copil ești! Cum să mă comport cu o femeie, care mă iubește. Te ascultai până acum. Ești un naiv. Ești mai naiv de cât îmi închipuiam...

— Theo, mi-e milă de Margareta.

— Mie nu.

— E foarte trist...

— O fi.

— Ea care a renunțat pentru tine, la lux, la prieteni, la viață...

— Cristide, dragul meu, o femeie nu e interesantă nici odată.

— Ah!

— Ascultă-mă. Ți-o spun ca la un frate...

— Tu vorbești?

— Eu. Nu merită, mon cher. Nici cea mai curată, nici fata care o iei de-acasă de la părinți... Să-i rîzi în nas când poți. Așa fac eu. Nu știu ce fac alții, îi privește.

— Ești un monstru.

— Și mă simt bine. Așa de bine, cum nu-ți închipui. E un sfat bun. Ți-l dau și ție. Urmează-l, dacă vrei, să nu te plângi mai târziu.

— O s'o omori…

— N'ai nici o teamă. Sufletul femeei are un resort… Un mic buton de siguranță care-i permite tot-d'auna să scape… Ori cât de mare i-ar fi nenorocirea. N'ai nici o grije. Ele sînt mai înarmate ca tine și ca mine. Cultul femeei e cultul prostiei….... Parol d'honneur!

— Theo, nu mi-am făcut decât datoria.

— Nu mă îndoiesc. Hai! să mai schimbăm tonul că am obosit... Începusem să-ți povestesc ce-va adinea-ori. Ce lovitură prepar.

— Îmi pare rău că nu pot să te ascult.

— Stăi, nu fugi... E foarte nostim. E vorba de o fată din popor. Ah! femeile din popor. Tu nu știi ce e aia. N'a stat nimeni să-ți explice. Când ai avut una de astea, mon cher... Restul nu mai contează.

— Ai intenția să te desparți de Margareta?

— De loc. Nici nu mă gândesc. Ce idee! Margareta îmi trebue, mi-e necesară. Îți spun drept, nu mi-ar fi plăcut de loc, să mă văd într'o zi fără ea. Cât ți se pare mon cher, cât vrei să te scuturi de o femee… Tot se lipește, tot nu se poate, rămâne ceva. Grozav mă supără lucrul ăsta! Omul cel mai afurisit, să știi că e tot slab. Uite, mă iau pe mine. Mi-e rușine, în fața ei de multe ori, sunt un laș.. Lasă-mă să-ți spun acum aventura. În fiecare dimineață…

— Theo, te salut.

— Am o lăptăreasă mică care vine la mine. E o femee delicioasă.

— Poate să fie.

— Mâine o fotografiez. I-am propus și ea erà încântată. Cu nimic s'o faci o ființă fericită…

— La revedere.

— D'aia spun eu, că femeea din popor: e natura, e câmpul liber cu farmecile, cu bogățiile lui, e infinitul. Sau dacă vrei mai precis, e un mic animal sălbatic, nedomesticit, de care mi-e teamă și pe care nu-l cunosc. Vezi asta mă atrage și mă face s'o găsesc așa dulce. Sunt dezolat că pleci. Un cuvânt folositor, o învățătură bună din gura mea în tot cazul, nu-ți strică să auzi. Măcar din cînd în cînd….

— Ești un cinic.

Și Cristidi iese furios trântind ușa în urma lui.

II

Margareta Sorescu fusese prietina unui mare bancher din Capitală înainte de a cunoaște pe Theo Rudici. La picioarele ei stà tot ce țara are mai considerabil ca nume, ca avere și ca situație în stat.

Bărbați de toate vârstele își dădeau întâlnire în apartamentele ei și în ochii fie-căruia ardeà dorința de a-i fi plăcut.

Amorezat la nebunie bancherul îi ținea un „train" princiar.

Ea aveà o modestie și o gingășie care captivà pe toți. Foarte instruită, primise de mică o educație bună, și rolul ei de curtezană, îl jucà cu o simplicitate și o grație desăvârșită.

Casa Margaretei era unul din colțurile cele mai simpatice și mai alese ale Bucureștilor. A fi primit în saloanele ei erà o adevărată favoare. Avea pentru prietenul său un devotament nemărginit, deși nu-l iubise niciodată. Cu toată cochetăria ei, în mijlocul vîrtejului care trăià, îi rămăsese credincioasă.

Rudici a despărțit-o într'o bună zi. A fost un adevărat eveniment, pentru toată lumea, înexplicabil.

Theo în fond, erà o secătură, un tip de aventurier, foarte inteligent și foarte instruit, cinic și pedant, declamator, și „poseur" nesuferit. Făcuse studii bune la Paris, debutase în politică cu oare care sgomot, aveà un talent remarcabil, însă din cauza procedeelor sale necorecte, era evitat de toți, se făcuse gol în jurul lui. Brun, înalt, cu o figură energică, cu un aer în acelaș timp de „Grand Seigneur" și de comedian suspect, el nu erà măcar un bărbat frumos și în afară de o voință puternică, fața lui mată, nu

exprimà nimic deosebit.

Rudici se aruncase asupra femeilor, acest vast câmp de activitate, după propria lui expresie, unde atâția tineri caută succese și își găsesc un ideal. El culegeà cu profuziune, fără nici o alegere, toate florile care i se ofereau, în dreapta și în stânga, din belșug. Puneà multă fantezie, mult caprițiu și o discreție care totd'auna impresionează plăcut sexul slab.

Margareta și-a abandonat pentru el un prieten bun, generos, cu acea uşurință și lipsă de conștiință, pe care o au numai femeile când iubesc.

De doi ani erau împreună. Theo nu aveà o purtare frumoasă. Ea însă îl iubeà, cu toate avertismentele prietinilor, în ciuda dovezilor de rea credința, ca în prima zi când îl cunoscuse.

Locuiau într'un apartament splendid mobilat în Bulevardul Schitu Măgureanu, cu resturile luxului strălucitor de altă dată.

— Nu te-am văzut toată ziua Theo, — intră ea cu brațele întinse într'o mişcare admirabilă de dragoste.

El se retrage din 'naintea ei și aproape brusc îi spune:

— N'ai perdut nimic.

— Ce ai?

— Mă gândesc... Și își pune degetul la frunte.

— Te-am deranjat?

— Gestul cu care ai intrat, nu mi-a plăcut. E prea teatral....

Ea nu-l înțelege. Îi ia cu delicatețe mâna:

— Sînt neliniștită. M'ai aşteptat poate prea mult.

— Nici nu m'am gândit.... Îi răspunde el în silabe.

— Sînt vinovată. Am întârziat.

— Nici o pagubă!... Scandează Theo.

— Ce rău ești!

— Isprăvește că mă plictisești. Ce dorești? întrebă iritat.

— Pot să te rog ce-va?

— De ce nu?

— Îmi dai voe!

— Da, vorbeşte scumpa mea, te ascult cu plăcere.

— Am o dorinţă; de când crezi? Să mergem împreună mâine dimineaţă cu trăsura la Băneasa. Au înflorit teii. Drumul până acolo e aşa frumos.

— Cu neputinţă.

— Nu e posibil?

— Nici gând mâine dimineaţă. Am altceva mai bun de făcut. Nu sunt ţinut să-ţi dau explicaţii....

— Bine, iartă-mă.

— Pretenţii aşa de absurde până azi n'ai avut…

— Theo, l'ai văzut pe Cristide?

— Da de ce mă întrebi?

— Nu, am voit să ştiu.

— E un nebun!

— Eraţi parcă prieteni buni.

— Ce te-a făcut să-ţi aduci aminte de el?

— I-am auzit glasul aici.

— Of! Ce tip anost. Numai îmi vorbi de el.

— Theo sunt aşa de fericită cu tine. Spune-mi ceva: te ascult.

După un moment de gândire el exclamă cu o indignare prefăcută:

— Mizerabilul!

— Cine?

— Cristidi susţine că eşti nenorocită cu mine. Închipuieşte-ţi!

— Vai!

— Tocmai. Am rămas surprins.

— Theo!

— Ar fi fost extra-ordinar din partea ta. Cum mă port eu de frumos. Atenţiunile care ţi le dau în fie-care moment. Merit eu una ca asta?

— Neruşinatul!

— Mi-a spus-o în faţă.... Să nu te revolţi?

— Ah!

Ea se lipeşte înfricoşată de pieptul lui, incapabilă de a mai spune un cuvânt, de

a mai încercà o apărare. Ea simte în acelaș timp o dorință nemărginită de a fi mângâiată, de a se abandonà în brațele celui pe care-l iubește cu patimă.

El o dă la o parte ușor.

— Ai să mă lași singur — îi ordonă apoi cu cruzime.

Margareta se supune. El chiamă servitoarea bătând din palme ca un pașă așezat pe divan.

— Dominico, îmi trebue o pereche de haine de tăvăleală, pentru mâine dimineață.

— Cum să fie, hainele, conașule?

— Un costum mai uzat. Plec unde-va afară la câmp. Restul nu te privește. Nu e nevoie să știi mai mult.

— Foarte bine conașule.

— Dominico, la ce oră are obicei de vine lăptăreasa noastră?

— La ora 6 dimineața.

— La ora 5 și jumătate ai să mă deștepți negreșit. E vorba de o afacere foarte importantă... pe care nu trebue s'o pierd și pe care tu nu trebue s'o pricepi….

— Am înțeles, conașule.

III

— Oare! Să fie el?

— No, bată-l Dumnezeu de boier…. Că tare-i nebun.

— E cu Ionica.

— Cu lăptăreasa în căruță?

— Asta e prea mult!

Pe la orele 6 dimineața, toate jupânesile, care măturau, toate bonele, cu coșul de piață, la subțioară, ieșiseră afară în culmea agitații și priveau la spectacolul acesta nemaipomenit.

În căruța cu două roate, cu care îș serveà Ionica clienții, Theo Rudici luase loc liniștit.

Intențiunea lor erà să iasă la cheiul gârlii, pentru ca de acolo, să se îndrepte

afară din oraș.

Personalul de serviciu însă, vigilent, curios, ieșise la timp, pentru ca să-i surprindă în aceasta călătorie de plăcere pe amândoi.

— Ei și! N'am voie, să petrec… Când mi s'a prăpădit bărbatul, de un an de zile! Am să dau socoteală? Așa vreau, așa fac — protestează în gura mare lăptăreasa.

Și cu biciul făceà semne amenințătoare. Publicul care se adunase, o priveà cu ostilitate din ce în ce mai mare.

— Am plecat la plimbare. Ce poftiți? Ce vreți? Am furat ceva, mă rog? Boerule, ține-te bine, să nu te văz sub roate. Iapa mea e năbădâioasă. Nu te uiți, trap întins ce are! Mânca-i-aș sufletul ei.

Depărtându-se o clipă, avu un sentiment de ușurare.

— Of! Bine că scăpai de boanghinele astea.

Apoi rîzînd cu zgomot:

— Am pățit-o! Lumea o fi crezând, cine știe ce, că ne-a văzut pe amândoi.... Ce te găsi și pe D-ta, cu fotografia asta, tocmai azi? Nu puteai s'o lași altă dată? Barem știi cum să-mi scoți poza? Să nu ies pocită! Aoleo vai de mine! mai bine mă lipsesc.

Rudici voi să-i răspundă printr'un gest ce-va.

— Șezi bine. Șezi la locul D-tale.... Crezi că, așa merge. Văduvioară văduvioară.... da sînt cinstită! Nu e glumă să știi.... Nu te luà că am plecat cu matale.... Ce e în sufletul omului, să vezi: n'am negru, nici cât sub unghie. Sînt curată și nepătată. Văduvioară oi fi, da mă țiu bine.... Bodaproste. Astâmpără-te.... Șezi frumos... că te croiesc acu.

Ionica erà femee desghețată. Tânără, cu ochi verzi, strânsă în talie, cu pantofi în picioare, și cu tulpan subțire pe cap, albă, curată, aveà o gură mică roșie, o față plină, vioaie, un mers hotărît și ștrengăresc.

Ea nu păreà de loc intimidată de faptul că alături aveà un „personaj”.... Din potrivă nu se gândeà, de cât la fotografia, care aveà să i-o facă și bine înțeles, o visa „à la minut”. În afară de plictiseala ce avusese la plecare, numai aveà nimic în vedere, în momentul de față, de cât calul care-l conduceà, să meargă bine.

— Die Roaibo, că te arz la muștiuc — strigă ea ridicând biciul în sus și plesnind sfârcul în aer.

Lui Theo îi veneà să râdă. Totuşi splendida lui siguranţă dispăruse, alături de manifestarea exuberantă a lăptăresii.

— Bine boierule, nu mă lăsai în pace? Să mă scoţi din minţi!... Bat-o Dumnezeu de poză. Asta îmi trebuie mie?

— Lasă că o să fie bine — o consolează Theo.

Profitând că nu erà nimeni prin prejur, el vreà să devie îndrăsneţ.

— Nu te întinde, că-ţi trag la mir.

— Da grozavă eşti!

— Aşa sînt eu. Nu se atinge nimeni de mine de cît bărbatul cu cununie.... Lui îi dau voie şi pace.

— Am de gând să te scot frumoasă.

— Să văz şi eu cu ce te tot lauzi?

El îi arată aparatul. Un „Goetz” veritabil.

— Cu ăsta micul? — şi o pufneşte rîsul.

Decepţionată îşi întoarce spatele, vorbeşte calului, zorindu-l:

— Hai maică, să-l vedem, ce e în stare să facă!

Era o dimineaţă încântătoare. Pe cheiul gârlii treceau încet căruţe de zarzavat spre piaţă. Un miros de flori de salcâmi veneà dintr'o curte. Sufletul lui Theo tresări de o emoţie nouă, puternică.

— Am ajuns. Să intrăm în grădina asta. E aşà de frumos!

— La ce?

— Salcâmul, florile, m'au ameţit. Alegem un loc mai liniştit. Vreau să-ţi fac mai multe fotografii. Lasă-mă să lucrez cum ştiu eu fata mea. Ai toată încrederea.

Lăptăreasa nu bănuià nimic. Erà de bună credinţă. Nerăbdătoare aşteptà rezultatul.

— Aşează-te ici. Nu clipi... Bagă de seamă.

— Ia mâna de pe mine!... că te lipesc.

— Vino încoa. După copaci e mai bine.

— Ce tot te învârteşti de colo până colo? Umbli cu mofturi!

— Vai, răutăcioasă eşti!

— Îmi vine să mor de rîs, când văz că baţi locul de geabă. Fă ce-và odată... Eu nu te înţeleg, vrei să mă amăgeşti?

— Atunci tăcere — anunţă Rudici. El face câteva gesturi ca şi cum ar fi început să opereze.

— Gata?

— Aşteaptă.

Theo însă e tenace. El o ia de astă dată cu forţa de mijloc şi îi sărută buzele cu ardoare.

— Olio! Stai! O fi mergând cu cocoanele mari, aşà, cu sila. Cu de al de mine nu, frăţioare.

Şi îi dă brânci. Încăpăţânarea ei îl oboseşte. El îşi dă seama că e o şedinţă perdută. Totuşi nu vreà să se deà bătut.

O apucă cu tărie de mâini. Surprinsă, ea încearcă să se apere, dar în zadar.

— Aşà ne-a fost vorba? — Strigă biruită şi cu glas din ce în ce mai stins...

Ionica îl priveşte uluită, îngrozită... Ea se şterge pe faţă, pe buze, pe unde sărutarea lui brutală o atinge.

— Necuratule? Piei din naintea mea!...

Deodată însă simte cum i se tae picioarele, ochii i se împăienjenesc. Puterile o părăsesc cu totul.

Theo o apucă în sfârşit în braţele lui puternice satisfăcut că a triumfat. El se simte stăpân pe această pradă, pe care o dorise atâta vreme şi care acum îi aparţineà în întregime.

Dar lăptăreasa se deşteaptă. Ameţeala ei nu a durat decât o clipă. Cu ochii însângeraţi, hotărîtă pentru suprema apărare, ea se desface din braţele lui. Nu se mulţumeşte cu atât. Pune mâna pe un par pe care l'a smuls dintr'un gard, şi începe să-l lovească cu sete… Isbit greu în frunte, Theo se prăbuşeşte fără să scoată un cuvânt.

El a căzut victimă unui accident stupid, brutal, neprevăzut, într'o carieră galantă de Don Juan. Ionica în timpul acesta se făcu nevăzută. În fuga ei desnădăjduită, se opreşte ca şi cum şi-ar aduce aminte de ce-va, urmărită de un gând, chinuită de teamă:

— Dacă o fi ţinând la mine!... Dacă m'o fi iubind!... Omul ăsta nu era nebun. Ştià

de ce se leagă de mine. Aoleo ce s'o fi întâmplat? Săracul!

Se întoarce. Rănitul tocmai deschise ochii. Ea îl ia în brațe și îl sue în căruță. După ce îi sărută mâinele:

— Bine că nu te-am omorît! O să te îngrijesc…

— Nu, îți mulțumesc

— Te duc acasă la mine.

— Nu mai îmi trebue...

— Să-te fac bine. A cui e vina, dacă n'ai știut cum să mă iei! Mă puneai în sân ca pe un pui de găină. Mă vedeai blândă, și nu ziceam pis.

Au intrat în curtea ei! O căsuță, cu șiță veche, la ferestre, cu mușcate... Înăuntru, un miros îmbătător de busuioc și de borangic.

— Îți place aici la mine? îl întrebă ea mângâindu-l pe obraz.

El nu răspunde. Apoi strângându-l la piept ca și cum ar fi voit să-l împace îi zice după ce-l sărută cu foc:

— Dragostea e mai dulce după bătae!

o

A doua zi la Margareta Sorescu acasă erau adunați toți prietinii. În zadar căutau s'o liniștească de lipsa lui Rudici.

Singur Cristide stà de o parte, bănuind despre ce e vorba și așteptà.

Spre seară, amicul său apare palid, bandajat la cap. El îi iese înainte:

— Ai avut o chestie de onoare, pe teren?

— A fost ceva mai mult de cât atât.

— Atunci e grav.

— O vânătoare de tigri sau o aventură cu o femee din popor e tot una. Era să mă coste viața..

Cristidi isbucnește într'un hohot de rîs. Rudici îi face semn discret spre apartamentul Margaretei:

— Mai încet, că ne aude. Apoi continuă cu un aer obosit:

— Femeia din popor e o fiară. Ori o învingi ori te învinge, ești totd'auna de

sacrificiu...

— Atunci ea le răzbună pe celelalte?

— Da, ai dreptate — răspunse gânditor Theo.

Și înclinându-se în fața Margaretei, îi sărută mânele pocăit și cu multă umilință.

René Magritte: Îndrăgostiți

Împuşcă-drac

— „Să vă povestesc ce mi s'a întâmplat pe front. Am avut o dragoste — o dragoste trecătoare — cum sunt toate lucrurile într'un războiu. Și s'a isprăvit, cum nu mă așteptam — în sânge. Așà e în războiu; regula e moartea, viața...”. Și ofițerul se opri cu privirea în pământ. Apoi continuă clătinând capul:

„Eram foarte amărît în ziua aceea. Perdusem pe cel mai bun om din baterie. L-am căutat toată după amiaza. A fost peste putință să-i dau de urmă. Mort sau prizonier! Mărturisesc că mă simțeam așà de nenorocit, încât mi se păreà, că mi-am perdut mâna dreaptă. Erà într'adevăr mâna dreaptă a mea, sergentul Kiriță Iorgu, zis și Împușcă-drac, cum îi spuneau toți la regiment, din cauza nemai pomenitei precisii cu care trăgeà. Cu o lovitură de tun curățà un infanterist. Cu un ștrapnel mătură din goană un călăreț.

Erà un artist în această privință. Tirul îl regulà cum credeà el. Aveà metoadele lui speciale, care nu dădeau niciodată greș. Dar Împușcă-drac mai aveà și o altă însușire, pe care mă bizuiam tot așà de mult. Erà omul datoriei de fier, ar fi fost în stare să omoare pe tat'su, dacă șeful lui ar fi poruncit. Adesea ori am vrut pentru serviciile pe care mi le-a făcut, să mă port cu el ca și cu un tovarăș. A fost cu neputință. Drept ca o lumânare, cu mâinile lipite de vipușca pantalonilor, nevrând să râdă în fața mea niciodată, gata în orice clipă și pe orice vreme, să împlinească un ordin, cu primejdia vieții... Așa erà Împușcă-drac și n'a fost chip să-l schimb.

Acuma îl perdusem, după ce lăsasem rănit într'un spital la Alexandria și pe locotenentul, ajutorul meu.

Îl trimisesem mi-aduc aminte într'o recunoaștere, după ce ieșisem din luptă, de oarece infanteria din stânga nu mai da nici un semn de viață, și nu știam dacă mai există…

Noua poziție pe care o ocupasem erà în pădurea Drăgăneștilor. Așteptam ordinele noi de luptă; știam că suntem sortiți să intrăm iar la învălmășală. De necaz am băut la cheson un sfert de kilogram de cognac în amintirea lui Kiriță.

Fruntaşul Ionete Nicolae, tot un specialist şi el, dar în alte chestiuni, se apropie de mine să-mi spue ceva. Ionete erà pentru afacerile externe. El erà dator să ştie tot ce e afară din baterie, ori unde am fi fost, în marş, în cantonament sau în luptă. Bine înţeles porunca erà să cumpere tot ce erà mai bun de ale mâncării, şi să deà oricât, fără să se uite. Într'o seară ajunsesem la marginea unui oraş, pe care-l credeam ocupat de inamic. Fruntaşul meu s'a furişat înăuntru şi ce credeţi că mi-a adus? O sticlă de şampanie!

Un „Veuve Cliquot". Erà o surpriză pe care numai Ionete ştià să o facă!

Căci mai aveà şi apucături de filosof:

— Dar dacă murim noi mâine? Domn locotenent Prejboiu se duse. Domnu sergent Kiriţă asemenea. La toţi o să ne vie rândul!

N'apucase Ionete să isprăvească cu îndemnul lui spre veselie, când iată santinela îmi aduse trei fugare.

Două încep să plângă. Cea mai tânără însă se uită drept în ochii mei, pe când celelalte îşi şterg lacrămile.

— Nu fiţi sperioase aşà, fetelor, le încurajază fruntaşul. Cum o da Dumnezeu acum! Tot mai bine, să mergeţi cu ai noştri.

Drept răspuns pribegele se priveau una pe alta.

— E treaba voastră. Eu mă duc. În mâna duşmanului nu vreau să cad — se hotărî cea mai tânără.

M'am grăbit s'o iau. Şi în adevăr s'a lipit de mine, ca un câine credincios, care nu se mai desparte, nici la bine nici la rău, de stăpânul lui.

O îmbrăcasem ca soldaţi. Purtà un bonet şi o manta, pe care cu toate că o strâmtasem, îi erà prea mare.

Chiar a doua zi dimineaţa am pornit lupta. Bateria mea a trebuit să susţină un foc violent de câteva ceasuri, în care timp am fost supuşi celor mai grele încercări. Un obuz inamic, mi-a aruncat în înaltul cerului, un cheson, omorându-mi trei cai, un soldat şi rănind uşor alţi doi.

Singura mângâiere a acestei zile a fost Catinca. Vrednică, curagioasă peste măsură, ea erà peste tot locul, îngrijind răniţii şi adeseaori cărând cu servanţii muniţia de care aveau nevoe.

Spre seară ne-am retras. Infanteria erà obosită și puțină și mișcarea de învăluire a dușmanului erà aproape gata.

Noaptea am rămas pe șosea.

Nu ne mai gândeam la ce e în jurul nostru, nici la ce o să mai fie. Toată vremea caii ronțăiau grăunțele și fânul, pe care avuseseră grije oamenii să li se pue înainte. Din când în când câte un soldat care nu puteà să doarmă, își aduceà aminte de acasă și oftà. Oftatul lor ni se păreà aproape neînțeles.

Și viața asta am dus-o așa vreo 5-6 zile.

Erà bună și supusă. Adeseaori când eram ocupat aiurea, o găseam între soldați, veselă, îmbărbătându-i, cântându-le cântece din satul lor.

Le coseà, le făceà rostul la cazan, umblà pentru ei în toate părțile.

— Fata asta e ca argintul viu, e dracul gol, spuneau câte unii.

De altfel eu însumi, care eram foarte aspru cu oamenii mei înainte, devenisem acum cu desăvârșire potolit.

Am fost cu ea în toate luptele dela Prunaru, dela Bălăria, am susținut retragerea pe Argeș, am trecut prin clipe de desnădejde, prin mari amărăciuni, când credeam că totul e perdut.

Nu odată ne-am văzut lăsați singuri, în mijlocul câmpului fără ordine, fără legătură, cu inamicul gata să ne cadă în spate. A fost o minune că am scăpat. Nu mint când vă spun, că multe din planurile bune, pe care le-am avut, idei de o clipă, care descurcă o situație, le datorez ei...

În sfârșit ne-a venit și nouă rândul. Am fost scoși din luptă și trimiși înapoi să ne odihnim. Am intrat pentru întâiași dată într'un sat și am tras la o casă de oameni… Aveam acum o odaie. De mult nu mai dormisem sub un acoperiș. Catinca și cu mine, de bucurie, ne-am așezat pe o laviță. Ne uitam unul la altul ca niște copii, mirați de norocul care dase peste noi. Fața ei erà rotundă, ochii râzători, sprâncenile mari, arcuite, pielița albă.

Fata asta de țăran aveà ceva din frumusețea unui desen.

Mișcările ei erau așà de vii și așà de mlădioase, încât simțeam că voința mea ajunsese o jucărie... Ea nu bănuià nici pe departe efectul ce-l aveà asupra mea. Obișnuit a porunci soldaților, nu-i arătam nici ei, slăbiciunea ce aveam. Uneori mă năvăleà o

simţire de duioşie...

Cine erà pribeaga asta? Ce căutà aici cu noi! Noi toţi eram nişte pribegi, pe drumurile astea blestemate, pe care ne pândeà moartea după fiecare colţ? Istoria noastră a fiecăruia nu erà și ea o taină, care nu ştiam cum se va sfârşi mâine?

Într'o zi Ionete vine la mine. Îmi vorbește grăbit…

— Domnule locotenent. Domnule locotenent.

— Ce este?

— O minune.

— Anume?

— Catinca e sora lui Împuşcă-drac.

— Eşti nebun? îi strig eu revoltat.

Ionete vreà să mă potolească. El îmi dă câteva explicaţii. Le ascult cu groază, cu surprindere. Începui să cred că aveà dreptate.

Catinca erà dintr'un sat de lângă Giurgiu.

Fugise cu alte fete, la apropierea duşmanului. Aşa dar, sora lui Împuşcă-drac!

Descoperirea aceasta m'a uluit aşa de mult, în cât nu ştiu de ce, toată noaptea n'am putut dormi.

A doua zi am pornit înainte la drum. Pe la amiază primesc mai multe ordine confidenţiale.

În timpul acesta printre soldaţi se răspândise un svon, că sergentul Kiriţă Iorgu trăieşte şi că ar fi scăpat din mâinele duşmanului.

În adevăr între hârtiile sosite, găsesc şi un ordin de zi privitor la sergent, prin care i se aduc cele mai mari laude pentru purtarea lui vitejească: „trecând prin liniile inamicului şi aducând la divizie informaţiuni preţioase, etc."

Opresc coloana. Şi adun toţi oamenii. Le citesc ordinul elogios al generalului. Le spun că trebue să fie mândri că viteazul acesta e unul din ai noştri. Soldaţii scot căciulile şi strigă: ura! Plin de însufleţire chem pe Catinca şi cer voe în numele tuturor soldaţilor mei, să sărut pe sora sergentului Kiriţă Iorgu, care a adus aşà de departe faima bateriei a III. Momentul acesta nu-l voi uità niciodată. Toţi eram cu lăcrămile în ochi.

Nu se înserase încă, eram în bivuac, când ne pomenim cu sergentul Kiriţă. Eu

tocmai lucram cu furierul în cortul meu; când îi aud vocea:

— Să trăiți, domnule locotenent.

Mă scol. Afară tocmai sosise soră-sa și îl ținea de mâini.

— Nene Iorgule, da nu te uiți încoace?

Îl observ pe Împușcă-drac. El avu o tresărire, își păstră poziția lui de „drepți”, cu fața întoarsă spre mine.

— Ce, n’o cunoști?

— Ba da. Voiam să vă raportez întâiu de lipsa mea.

— Ah ești teribil Kiriță — îi strig eu ca scos din fire. Du-te, omule. E soră-ta! Nu vezi? Nu mai îmi raporta nimic.

— Nene! Of! ce dor mi-erà de matale!

Când s’a întors, l-am văzut pe Împușcă-drac, cu Catinca de gâtul lui.

Seara în bivuac a fost sfat mare, la care ca șef am ținut să fiu de față. Kiriță ne-a povestit întâmplările prin care trecuse. Și eu ca să serbez evenimentul acesta, am dat ordin să se împartă la toți oamenii, ca supliment, o litră de vin roșu.

Am intrat pe urmă în cortul meu. Și m’am culcat. N’am putut să adorm. M’am gândit tot timpul la Catinca dacă o să mai poată să vie. La cea mai mică mișcare, îmi bătea inima. Credeam că e ea.

Auzeam afară pașii rari și apăsați ai santinelii, căruia în această privință avusesem grijă să-i dau consemnul.

Ațipisem. Erà târziu după miezul nopții. Sar în picioare. Catinca erà la căpătâiul meu.

— Nu te supărà, domnule locotenent, pe mine. Nu-mi dă drumul nenea de lângă el de loc. Viu mâine seară. Vreà săracul, să-i spun ce am lăsat acasă.

Mă învățasem cu dânsa. Aprindeam țigare după țigare și umblam afară de colo până colo, cu chip că fac noaptea inspecție, la cai, la oameni, și la posturi.

Până la ziuă așà m’am frământat.

A doua zi pe Catinca am văzut-o foarte puțin. Așteptam seara cu nerăbdare.

M’am retras mai de vreme în cortul meu ca s’o aștept. Fruntașul Ionete intră și fără nici o introducere îmi spune:

— O să fie bucluc mare cu Catinca asta.

— De ce?

— A aflat domn sergent Kiriță tot.

— Ce a aflat?

— Feriți-vă de Împușcă-drac, domnule locotenent. Nu se știe ce poate să iasă. E om rău, nu iartă...

N'am dat nici o însemnătate acelei vorbe. Am continuat s'o aștept. Peste o jumătate de ceas, ea a venit. Ce veselă erà! Nici o bănuială, nici o grije, nimic. Și eu eram tot ca dânsa. Nu știam ce ar puteà să ni se întâmple.

Când a plecat mi-a spus că a cam întârziat… și că o să bage de seamă frati-său. Erà ziuă. Ne-am îmbrățișat și înainte de a ieși, mi-a zis încet:

— Mâine… Mâine...

Două minute au trecut, nu mai mult și aud o detunătură surdă în apropiere. Fruntașul Ionete și sentinela, erau lângă mine, hotărâți să mă apere.

— Da, ce? E aici în bivuac?

— Da domnule locotenent.

— Cine a îndrăsnit?

— Domn sergent Kiriță.

Pricep. Îmi iau centironul și revolverul și ies. Întâlnesc caporalul de gardă, care-mi dă raportul:

— Domn sergent Kiriță a pus arma în pieptul soră-si. A așteptat-o să iasă dela d-v., și a ucis-o, să trăiți domnule locotenent.

Un moment mă gândesc, să mă răzbun. Suntem în război și eu sunt șeful lui. Am dreptul să-l împușc pe loc. Mă îndrept să execut această hotărîre.

La 30 de metri de cortul meu, în dosul unui dâmb, dau de cadavrul cald al fetii. Dacă aș fi fost singur, aș fi plâns lângă ea, ca un copil. Dar erau acolo mai mulți soldați în jurul ei și mi s'a părut că sunt pe câmpul de luptă și că… a căzut unul din ei. Am privit-o cu brațele încrucișate, ca pe un camarad pe care un glonț rătăcit l-a smuls din mijlocul nostru.

N'am zis nimic. I-am auzit numai spunând:

— Mare păcat și-a făcut domn sergent Kiriță.

După câtva timp apare și Împușcă-drac.

Erà palid și se clătinà pe picioare. Erà de nerecunoscut. Am vrut să fiu singur cu el și am făcut semn celorlalți să ne lase.

— Kiriță, suntem ostași. Și suntem datori să vorbim pe față.

— Da, d-le locotenent…

— S'a întâmplat o nenorocire. Cauza am fost eu.

— Nu știu domnule locotenent.

— Îți cer ertare că te-am supărat. Fără voia mea Kiriță. Am găsit-o, nu știam că-i sora ta, pe drum, lângă o pădure…

— Așà a fost să fie, — murmură sergentul.

— Trebuie să ne facem acum datoria de creștini. Să ne aducem aminte că cel ce moare în mijlocul nostru se îngroapă cu cinste.

— Cum voiți domnule locotenent.

După amiază totul erà gata pentru ceremonie. Micul cosciug îl purtau pe brațe doi soldați. În urma lui veneau fruntașul Ionete, sergentul Kiriță și cu mine. Pe o cruce albă de frasin, în colțul unui crâng, nu departe de bivuac, am pus aceste duioase cuvinte:

Bateria III
Camaradului Catinca Kiriță.
Neuitată amintire!

A doua zi am cerut colonelului meu, să mă mute la stat majorul Regimentului. Ce greu mi-a venit să mă despart de oamenii mei!

I-am adunat și am vrut să le spui câte-va cuvinte dar n'am putut. Unul din ei a ieșit în fața frontului și a rostit:

— Domnule locotenent ați fost părintele nostru.

Erà sergentul Împușcă-drac.

Bateria a treia se încolonează pe șoseà. Ea defilează prin fața mormântului proaspăt. Oamenii se descoperă, își fac semnul crucii și se îndreaptă spre necunoscutul ce pe fie-care, într'un război îl așteaptă.

Alexis V. Drăculea
Între Venus şi Marte. Nuvele
1922

Marc Chagall: Peisaj albastru

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS
http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015

Cea mai frumoasă fată nu poate da decât ce are

— Ah! Viaţa asta, e aşà de extraordinară şi de neînţeleasă câteodată, nu ştii, s'o iubeşti sau s'o urăşti? Să-ţi spun dragul meu ce-am păţit. Să vezi şi tu pentru ce sunt aşà de nenorocit. Casa mea mare, cu perdele grele, cu mobile masive, cu fotolii largi şi cu oglinzi aurite, închipuieşteţi-o goală, — ca inima unei femei, care nu se mai simte iubită. Aveam două fiinţe, două nebune, doi draci, care-mi răsturnau mobilele îmi dădeau peste cap covoarele şi făceau atâtea grimazuri în oglinzile mele veneţiene!... Azi nu mai sunt! Eram aşà de mulţumit, că le aveam. Eram aşà de fericit că le vedeam, că le auzeam, că erau ale mele, numai ale mele. Dar m'au părăsit… S'au dus… Dumnezeu ştie unde; Dumnezeu ştie pentru ce!

Bietul om părea foarte abătut. Îşi ştergeà de pe frunte sudoarea, îşi făceà cu batista vânt peste faţa lui congestionată, uitându-se când la dreapta, când la stânga, par'că să le vadă apărând.

— Bine, dar e îngrozitor să fii tras aşa pe sfoară, cum am fost eu — începu tot el. Iertaţi-mă că nu-mi viu în fire…

Liniştindu-se mai târziu, continuă:

— Una e o franţuzoaică, cu nasul în vânt, cu pieliţa albă, cu corpul mic şi suplu ca al unei danseuse, Simone. Celaltă e un fox… cu pete negre, cu codiţa scurtă, Little Lady. Pe amândouă le-am găsit. Le-am „cules”, mă înţelegeţi, de pe stradă, într'o zi. Voiajam. Mă aflam la Lyon. Simone erà săracă. Trebuie să fi fost fiica unor oameni foarte nenorociţi. Într'un costum simplu, aproape mizerabil, par'că o văd plimbându-se lângă un „square”, pe un soare iute de vară. Gesticulà. Şi în ochii ei mari şi frumoşi, erà atâta tristeţe şi atâta disperare, încât m'am oprit în loc înduioşat, să-i vorbesc. Nu erà nimeni. Mă apropii şi o întreb:

— Unde mergi mititico?

— Ah! D-le sunt foarte nenorocită.

Insist să-mi spuie de ce.

— Vă rog foarte mult, lăsați-mă.

— Poate îți pot fi de folos, mititico.

— Inutil, d-le, inutil. Chiar adineaori am luat o hotărîre gravă. Să mă sinucid astăseară. Nu mai interveniți, e prea târziu.

Și începu să plângă, un plâns, care ar fi sfâșiat inima oricui și sunt convins, că ar fi muiat și pietrele...

— Poate iubești? îi șoptesc.

— D-le, drept ce mă luați, îmi răspunde cu asprime. Eu sunt fecioară. Nu vă dau voe să vorbiți astfel.

Cu mare greutate am convins-o, să steà pe bancă. M'așez și eu și ca un doctor, încep să pipăi rănile ei sufletești, să descoper cauza nenorocirii.

— Sunt părinții mei, cari sunt foarte răi, domnule.

— Ah! mititico! Mititico tare te plâng! Ce e de făcut? Ei vor continuà în viitor, să te maltrateze.

— D-le trebuie să fiți un om foarte cumsecade.

— Da, dar nu e destul; nu e de ajuns numai atât... Eu vreau să te ajut. Mă gândesc, să te scap.

— E foarte simplu. Dacă nu trebuie să mă sinucid, nu trebuie să mai dau ochi cu ei. Alt mijloc nu există. Dacă ați ști cum îi urăsc.

— Pe cine?

— Pe părinții mei. Nu vă mai spun, sunt niște monștri, niște brute… Nu vă mai ascund adevărul. Închipuiți-vă niște alcoolici, care zi și noaptea nu-mi dau pace.

Și ochii ei mari, frumoși se aprind și cetesc în ei teribile scene, care trebuie să aibă loc în casa lor sărăcăcioasă. Înțeleg acum că hotărîrea desperată de adineaori din square, nu mai erà o prefăcătorie, ci o realitate dureroasă.

O conduc la hotelul meu. În drum îmi iese în cale, așà întâmplător, ce voiți, ceasul – cealaltă, foxul.

De mult doream un fox! Erà visul meu. Little Lady mi-a sărit în brațe. A venit la mine ca la stăpânul ei. Și a început să se joace și să facă atâtea nebunii, încât n'a mai fost cu putință, s'o dau jos dela piept. Din clipa aceea, nu ne-am mai despărțit.

Două vagabonde, doi copii pierduți și găsiți; iată bilanțul neașteptat, al acestei

norocoase zile.

Eram fericit. Mergeam cu un aer de triumf. Eram ridicol! Par'că cine știe ce afacere extraordinară făcusem.

Chiar în seara aceea a trebuit să părăsesc hotelul. Direcțiunea n'a vrut să mă admită cu o astfel de colecție și m'a invitat să-mi iau bagajele. În zadar am protestat. Am fost aruncați în stradă fără milă și fără nici o considerație pentru mine, un străin...

A doua zi câte-și trei am găsit un domiciliu. Și firește, că ne-am instalat. Pentru puțin timp însă!

Little Lady a provocat în prima zi un scandal enorm. Aveà o antipatie grozavă contra copiilor. Acest lucru a ținut să și-l arate la cea dintâi ocazie. Cu o cruzime pe care nu mi-aș fi închipuit-o, dela un animal așà de mic și de drăgălaș, a sfâșiat pur și simplu pulpa unui băiețaș al locatarului, care a vrut s'o mângâie. N'am zis nimic. Am plătit o despăgubire importantă ca să înăbuș afacerea, să nu mai fiu dus la judecată; și ne-am mutat. Nici acolo n'am stat mult, deși aveam confort și alte avantagii. Motivul erà că Simone nu iubeà pe Lyonezi; pe acești „compatrioți fără suflet și fără inimă". Ea a ținut să părăsim imediat orașul în care s'a născut, care-i aminteà chinurile și suferințele, impuse de cei doi „briganzi", cum îi numià, pe părinții ei.

Am luat câte și trei trenul și ne-am îndreptat spre graniță. Călătoria aceasta n'o voiu uità niciodată. Am petrecut admirabil. Mulțumesc Cerului, că am făcut drumul fără incident. Căci vă spun drept, aveam cu ele o grije, la fiecare pas, la fiecare minut, să nu mi-se întâmple ceva. Aveam o emoțiune care mă strângeà... ca nu cumva să le pierd.

Ne-am dat jos la Montreux. Marele lac al Lemanului, scaldă împrejurimile acestei minunate localități și în undele lui clare se reflectau somptuoasele hoteluri și vârful munților cu funiculare.

Simone a fost de părere a doua zi să luăm o barcă și să ne plimbăm câte și trei. Ceeace am și făcut. Aveau o bucurie nebună amândouă. Ajunseserăm ca la 50 de metri de țărm, când deodată văd pe Simone cu cățelușa în brațe și făcând o mișcare greșită, căzu în apă. Am crezut un moment că visez și numai țipătul ei desnădăjduit m'a trezit la realitate. Lacul aveà o adâncime neînchipuită în această parte. Nu mi-am pierdut timpul. Știam să înnot; m'am desbrăcat și m'am pus în căutarea lor. O lume enormă

se strânsese pe țărm.

Câteva persoane ne-au venit în ajutor. În sfârșit am salvat-o. Când am adus-o la ponton își pierduse conștiința. Sleit de puteri și speriat de starea în care se aflà, am avut o criză de disperare, încât cei care se aflau de față, mă credeu pe mine în pericol. Medicii chemați în grabă au examinat pe Simone și au declarat: cazul nu prezintă nici o gravitate. Ne-am îndreptat atunci plini de spearanțe, spre hotel. Little Lady ne urmà, abătută, puțin zăpăcită, de această baie și de lumea care se interesà de noi.

Pot să spun că abia a doua zi mi-am venit în fire. Simone a stat în pat vre-o lună și Little Lady s'a ales și ea, depe urma acestui accident, cu o tremurătură nervoasă, care a ținut-o vre-o trei zile.

Această încercare, căci eu așà o consideram în marea mea dragoste pentru amândouă, mă schimbase cu totul. Simțeam că mă legasem și mai mult de ele.

Mă pândià însă o nouă nenorocire. Hotărît o fatalitate se ținea de mine, din prima zi de când le-am cunoscut.

Little Lady devenise foarte nervoasă, din cauză că ieșam foarte puțin, ca să n'o las pe Simone singură. Căpătase un obiceiu, se suià pe fereastră, de unde lătrà în stradă, prindeà musculițe și făceà tot felul de nebunii. Aveam apartamentul la etajul al treilea. Ei bine, într'o dimineață m'am pomenit că a căzut, de acolo de sus, dela această amețitoare înălțime. Am alergat ca un nebun pe scări, punând în mișcare întreg hotelul pentru ca s'o găsesc jos, în grădină, într'un hal de plâns, cu picioarele din urmă sdrobite, țipând și chelălăind de ți se rupeà inima.

— Little Lady, Little Lady, încerc s'o liniștesc. Sărmana! Am crezut-o pierdută. Un specialist a examinat-o și mi-a declarat, că în afară de comoțiunea interioară, asupra căreia până acum nu se poate încă pronunță, nu vede decât o luxație a piciorului drept dinapoi. Veterinarul mi-a spus că printr'un sistem propriu se poate îndreptà. După recomandația lui, am luat imediat trenul și m'am dus în apropiere la Lausanne unde am internat-o într'un institut.

Am fost de față la operație și la toate îngrijirile care i s'au dat în urmă. Cățelușa a scăpat, fără să rămâie măcar vre-un semn serios la picior. Simone părăsià patul și Little Lady spitalul odată. Am venit după aceea în țară. Ce bucurie! Ce nebunii crezi că au făcut în primele zile! Aici cel puțin îmi ziceam că o să fiu liniștit. Nimeni n'o să

ne turbure. Nu. Aici am primit lovitura de grație. Simone a dispărut... și Little Lady după ea... Un accident iar? Aș, nu!... Am zărit-o pe Simone, adineaori, cu coșul ridicat. Și pe Little Lady, sunt sigur, că n'au înhățat-o hingherii. Sunt împreună… amândouă… Vagabondele! Ori cum dragii mei, e păcat… Pentru mine e dureros. Să nu știi de ce au plecat. Un motiv, o explicație, în sfârșit orice… Mi-erà de ajuns. M'aș fi mulțumit cu atât… Nu m'aș mai fi plâns. Dar să n'ai nici atâta, după câte le-ai făcut… Ah! Viața asta, e așà de extraordinară și e așà de neînțeleasă, încât nu știi, s'o iubești sau s'o urăști!...”

În timpul acesta ușa se deschide și feciorul intră, aducând pe tava de argint o scrisoare dela Simone. El o desface tremurând.

Domnule,

Țiu să vă spun că dela început existau împotriva d-voastră grave bănueli... Le aveam în mine, le țineam, nu le puteam însă arătà, fiindcă nu aveam încă dovada. Alaltăieri, întâmplător, mi-ați dat-o așà de sdrobitoare, așà de strălucită, încât ați risipit din sufletul meu ori și ce fel de îndoială. Mi-ați arătat ceeace de altminteri bănuiam de mult că sunteți: un ipocrit și un fățarnic.

M'am temut întodeauna, instinctiv de d-voastră. Mi-am zis de nenumărate ori cu neîncredere, de câte ori îmi făceați câte un bine:

— Bătrânul ăsta, ce tot se îndeasă așà pe lângă mine?... Oare ce-o fi voind în definitiv?..

Ei bine d-le, m'am convins: sunteți omul cel mai interesat și cel mai rău, pe care l-am văzut pe suprafața pământului.

Și acum cărțile pe față

Aduceți-vă aminte de îngrozitoarea vorbă pe care mi-ați aruncat-o în față alaltăieri din senin și pe care n'am să v'o iert niciodată.

Eram bolnavă, ușor răcită în pat. Ca întodeauna îmi dădeați îngrijirile d-voastră nesfârșite, delicate, pe care n'am să le tăgăduiesc niciodată. Într'un moment de sinceritate sau de expansiune, v'am spus atunci:

— D-le dar cu ce am să vă plătesc eu toate acestea?

D-voastră serios sau râzând, nu-mi aduc aminte, mi-ați răspuns cu gest

semnificativ:

— Cea mai frumoasă fată, nu poate să dea decât ce are!

În momentul acela simţeam că-mi spuneţi adevărul. Îmi dădeam seama de situaţia mea, în casa d-voastră, alături de d-voastră, că s'a lămurit pe deplin.

De atunci viaţa pentru mine a devenit un chin. Ideea că sunt datoare cuiva, mai ales că am o astfel de datorie, către d-voastră şi că trebuie să vă plătesc, mă tortură cumplit.

Cea mai frumoasă fată nu poate să deà decât ce are!.....

Ah! D-le, e îngrozitor, o fecioară nevinovată ca mine să ştie lucrul acesta, în toată goliciunea lui şi în toată cruzimea lui!

Datornica d-tale?... Dar pot să nu fiu? Sacrificiile, îngrijirile, atenţiunile, pe care le-am avut, pot să le uit? Nu sunt aşà de ingrată. Ar fi să nu am inimă...

Vine o zi însă, când datornicul cel mai rău, trebuie să se gândească la plată. Şi eu ce am să mă fac? D-ta ştiai dinainte că nu-ţi voi plăti nimic. Erai dator în orice caz, să ştii, că nu voiu consimţi, să-ţi dau, nici o părticică din ce am.

Iată pentru ce fapta d-tale e aşà de urâtă. Iată pentru ce toată acţiunea d-tale perfidă, seamănă cu a unui mizerabil uzurar... Ai ştiut cât are să mă coste şi totuşi ai continuat să-mi prepari nota de plată.

Ei bine, d-le, îţi declar că eu o găsesc prea scumpă şi o refuz... Nu mă puteţi sili s'o plătesc, fiindcă am luat măsuri, ca să nu mai puteţi da ochii cu mine, în nici un fel…

Oh! Acum înţeleg tot misterul, toată nobleţea ca şi aerile d-tale de binefăcător providenţial. Mă îngrăşai ca pe un purceluş, pe care aveai să-l sacrifici într'o zi, pe altarul plăcerilor şi al voluptăţilor d-tale…

Credeţi că nu v'am observat în destul? Ah! Ce ochi nesăţioşi aveaţi câteodată încât trebuià să-i pui pe ai mei în pământ şi să roşesc toată. Ce sforţare admirabilă faceţi, ca să dominaţi lupta interioară, pe care în atâtea ocazii v'am surprins-o. Prezenţa mea mai departe în casa d-voastră ar fi fost să vă încurajez, sau să vă demoralizez… Să fac din d-voastră o eternă victimă sau în orice caz să deviu eu una singură... Destul d-le! A fost foarte frumos din partea d-voastră şi atât! Ar fi să ceară cineva prea mult. Vreau să pun capăt unui conflict, între raţiunea d-voastră cam

flotantă și inima d-voastră prea bună...

Nu-mi trebuie azi nici explicații, nici scuze. La ce bun? Știu tot, sau atât cât îmi e de ajuns.

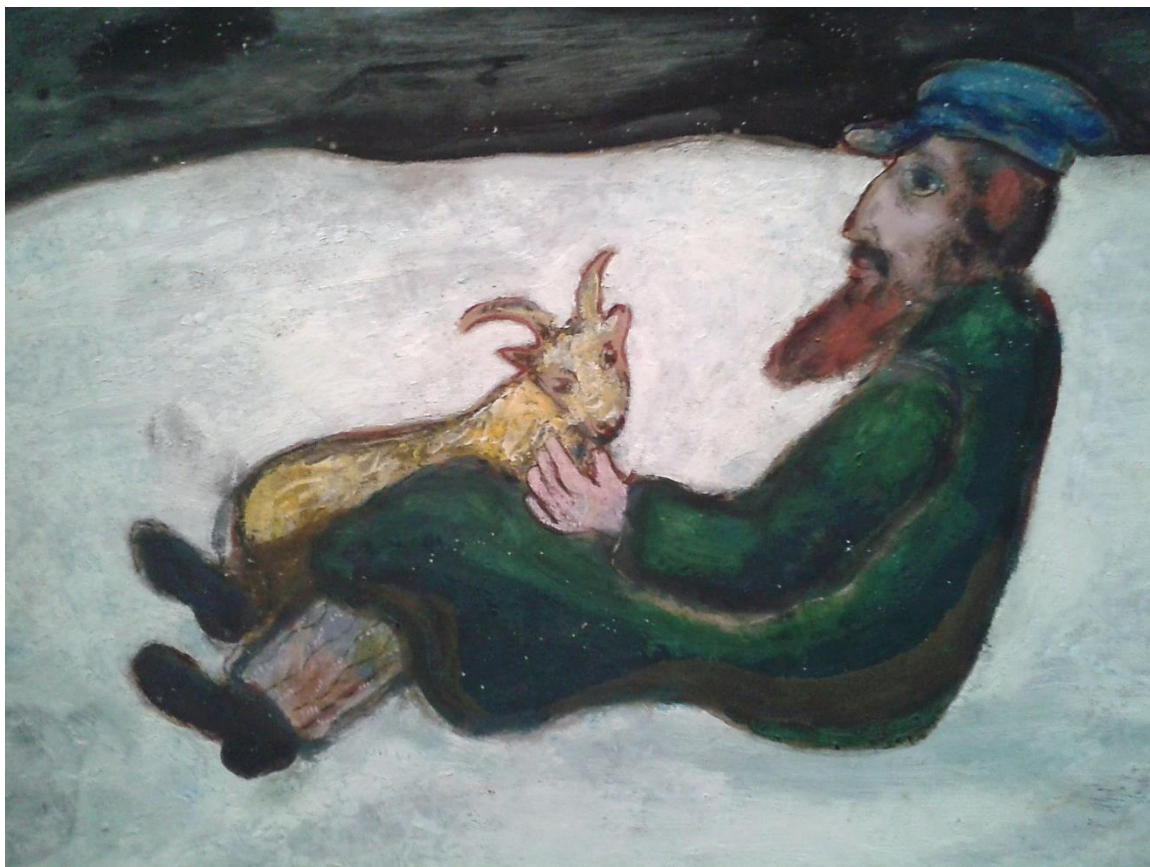
Noi Lyonezele, trebuie să cunoașteți amănuntul acesta, suntem niște ființe foarte decise. Preferăm în locul vorbelor inutile, despărțirea fără slăbiciune și ruptura definitivă..

Voiu terminà cu un cuvânt care în nici un caz, nu e așà de galant ca al d-voastră.

Cea mai frumoasă fată domnule nu vă dă ce are, ci vă întoarce spatele.

Simone.

P.S. E nevoie să mai reamintesc că, Little Lady e compatrioata mea, că nu mă pot separà de ea? Generozitatea d-tale naturală va înțelege, fără să mai fac apel la ea.

Marc Chagall: Bătrânul şi iedul

Alexis V. Drăculea
Între Venus şi Marte. Nuvele
1922

Contemporary Literature Press

http://editura.mttlc.ro
The University of Bucharest. 2015